

LONDON, 21. OKTOBRA 1972.

LETO XXV. ŠTEV. 400.

NASILJE VSEPOVSOD

Nasilje, ki so ga izvršili hrvatski skrajneži na Švedskem z ugrabitvijo letala in grožnjo, da bodo pogrnali v zrak nedolžne potnike, če oblasti ne ugone njihovim zahtevam, je v svetovnem mnenju doseglo prav obratno kot so morda pričakovali teroristi. Čeprav je bilo spočetka popolnoma nerazumljivo, kam so gusarji upali, da se bodo po končanem zločinu zatekli, so morda nazadnje imeli neizmerno srečo, da so morali pristati v Španiji, kamor jih je izmanevriral pilot. Čeprav utegnejo tam odsedeti nekaj let v ječi, se zdi verjetno, da ne bodo vrnjeni švedskim oblastem, ker prvič ne obstoja pogodba med obema državama o izročitvi zločincev, drugič pa bi Španija zahtevala kot proti uslugo vrnitev baskijskih nacionalistov, ki so se zatekli na Švedsko. Imamo občutek, da si Švedska niti ne prizadeva preveč dobiti nazaj pobegle Hrvate, ker bi jih ne samo morala vtakniti ponovno v zapor in jih bolje čuvati, ampak bi morda spet povzročila, da bi kakšna druga grupa takšnih ekstremistov znova poskušala njihovo nasilno osvoboditev ali pa vsaj povzročila zločine nad švedsko imovino.

Pri vsem tem je obžalovanja vredno, da demokratično usmerjeni Hrvati v emigraciji niso smatrali potrebno, obsoditi tako nasilje, ampak so se nekako ravnali nad tem, da se nikdar v svetu še ni toliko pisalo o Hrvatih kot v tistih dneh, ko je viselo na niti življenje 90 Švedov. Irelevantno je, če so hrvaški teroristi zares imeli pri sebi bombe, da bi pogrnali letalo v zrak. Grozili so s tem, igrali so na to karto in z ozirom na to jih je treba brez pomisleka obsoditi.

Kam vodi nasilje, smo brali o primeru v Avstraliji, ko so skrajni Hrvatje grozili nekemu Srbu, ki se je želel vrniti v Jugoslavijo na obisk staršev ali celo tam najti delo, da mu bodo iztaknili oči, če to stori. Triintriidesetletnik je bil tako prestrašen, da se je potem sam obesil.

*

Na Koroškem je prišlo ponovno do težav z dvojezičnimi topografskimi napismi, toda to pot od strani Nemcev. Kot smo že poročali, so se avstrijske oblasti odločile namestiti dvojezične napise v 205 krajih z ozirom na ljudsko štetje od leta 1961. Slovenski politični predstavniki se s tem niso strinjali in so zahtevali upoštevanje stanja po štetju iz leta 1913, torej tedaj, ko se še ni pričela intenzivna germanizacija slovenskega ozemlja. Slovenci so bili kot narodna manjšina s tem poslednjim dejanjem avstrijske vlade občutno in krivično prikrajšani, kar utegne tudi imeti hude posledice na drugih področjih, če bi Slovenci tiho sprejeli in priznali številke iz štetja

leta 1961. Iz tega razloga tudi slovenski politični faktorji omejene namestitve napisov niso odobrili in so zagrozili, da bodo šli pred mednarodne forume. Vendar pa niti ta omejeni postopek avstrijskih oblasti ni bil sprejemljiv za nemške šoviniste na Koroškem, pa so pričeli odstranjevati ali prebarvati slovenske napisne table, z zahtevo, da je treba izvesti novo ljudsko štetje in potem na podlagi naj-novejšega rezultata izpolniti obveznost državne pogodbe iz leta 1955.

Zaenkrat avstrijske oblasti niso ugodile, pa so politični organi enostavno namestili nove dvojezične napise ter istočasno izjavili, da bodo kršitelje na samem mestu prekrška kaznovali z nizko denarno globo, za pryo dejanje, toda dokaj višjo za poznejša slična dejanja.

Zanimivo je da je o tem poročal svetovni tisk, ki je navadno o tem molčal. Omeniti je treba londonski TIMES, pa tudi špansko LA VANGUARDIA, ki je obširno in ugodno, z zemljevidom, poročala o zadevi 12. in 13. oktobra od dopisnika iz Dunaja.

Dodati pa je še treba, da v teh 205 krajih, 'kjer biva vsaj 20 odstotkov Slovencev od tamk. prebivalstva,' za dvojezične napise ne pridejo v poštev tiste vasi, ki doslej sploh niso imele nobenega krajevnega napisa niti v nemščini. V vasi Hodišje pa so celo sklenili odstraniti nemški napis, tako da tudi ne bo prostora za slovenskega, ... In še to: Takšni dvojezični napisi naj bi bili samo na krajevnih ka-žipotih, torej ne na poslopih javnih ustanov, kjer so vsi napisi seveda še vedno le nemški. O vsem tem seveda uradna Jugoslavija molči namesto da bi zagrozila, da bodo znova proučili jugoslovansko manjšinsko politiko, v pogledu Nemcev v Jugoslaviji. Je že tako: kadar si od nekoga materialno odvisen, kot je tudi primer v odnosih z Italijo, potem moraš biti lepo tiho in vtakniti rep med noge. In prav to delajo v Beogradu in kajpak potem tudi v Ljubljani. Pa jih ni nič sram!

*

V Jugoslaviji se stvari obračajo na slabše. Po hrvatskem Karadjordjevu je Tito zdaj izjavil, da pričakuje, da bo srbski Centralni komite zdaj sam počistil s premalo ortodoksnimi voditelji. In če ne bo...? Bo Tito tudi proti njim uporabil isto silo, kot jo je proti Hrvatom? To je igra z ognjem in poslednji čas je, da stari mož zapusti svoje vodilno mesto in se umakne, kot smo na tem mestu povedali že pred dolgim časom. Šele tedaj bodo jugoslovanski komunisti rešeni očitivne senilne more in bodo mogli začeti reševati nerešena vprašanja, ki so stara najmanj petdeset let.

UREDNIŠTVO

BRITANSKA INFLACIJA IN JUGOSLOVANSKO SAMOUPRAVLJANJE

Od gospodarskega sodelavca

BRITANIJA, kot večina drugih zahodnih držav, le v večji meri, že leta trpi zaradi inflacije, to je stalnega padanja vrednosti denarja. Ločiti je mogoče dve vrsti inflacije - povpraševalno inflacijo, ko država financira svoje izdatke z izdajanjem novega denarja, in stroškovno inflacijo, ko, na kratko povedano, organizirani delavci s svojo politično močjo potiskajo mezde navzgor preko gospodarsko upravičenih meja. Tako imenovana monetarna šola ekonomistov zatrjuje, da je vsako inflacijo mogoče ustaviti z urejenim izdajanjem denarja. Če denarna masa ne raste, je inflacija nemogoča. To je sicer res, toda nujna posledica tega je, če je inflacija stroškovna, da podjetja, ki so delavcem obljubila prevelike mezde, delajo z izgubo in gredo v konkurz. Ostale skušajo zmanjšati število delavcev, posledica je pa brezposelnost, ki je dandanes za demokratično javnost nesprejemljiva. S kontrolo denarja je skušal Nixon ustaviti inflacijo v ZDA, a je moral kmalu odnehati ter preiti na "dohodkovno" politiko". Tudi britanska konservativna vlada je skušala inflacijo ustaviti z omejenim izdajanjem denarja. Tudi ta poskus je vedel do brezposelnosti, ko je število brezposelnih v Britaniji šlo preko milijona, kar sicer procentualno ni tako strašno, a je številka napravila na javnost velik vtis. Povrhu niti naraščajoče število brezposelnih ni oviralo sindikatov, da ne bi bile njihove zahteve po višjih mezdah vedno bolj čudne in celo neresne - 20 odstotkov povišanja v enem letu, ali celo 40 odstotkov, je bilo na dnevnem redu.

MAUDLINGOVA DIAGNOZA

Podpredsednik britanske vlade, Reginald Maudling, je pred kratkim odstopil, ker je neki njegov kupčijski kompanjon zašel v težave zaradi svojega poslovanja. Nihče ne dvomi v Maudlingovo neoporečnost, toda britanska tradicija zahteva, da se politik, ki ima privatne težave, umakne iz vlade. Kljub vsemu obžalovanju, da se je Maudlingu primerilo kaj takega, je bila dobra stran, da je Maudling dobil večjo akcijsko prostost, kot bi jo imel kot minister.

Porabil je prostost za to, da je 12. septembra objavil v londonskem TIMESU članek z diagnozo sedanje inflacije in predlogom, kaj ukreniti. Začel je s trditvijo, da problem v resnici ni gospodarski, marveč da je političen, ki mu ni več mogoče najti navadnega ekonomskega zdravila. Gre za to, da je splošna izobrazba vzela eliti prednost znanja, medtem ko so se skupine delavcev organizirale. V sedanji gospodarski prepletenosti, lahko majhne skupine izkoristijo svojo moč. Gre za monopolistično moč.

Tej moči se ni mogoče ustaviti z gospodarskimi sredstvi, marveč je za politično vprašanje potrebno najti političen odgovor. Kapitalistična ekonomija mora sprejeti potrebo po sistematičnem urejanju dohodkov in cen.

Maudlinga sta zaradi njegovega stališča napadla Richard Crossman, vodilni laburist, in Enoch Powell, desničarski konservativec. Crossman je zavrnil, da sindikati s konservativci sedaj ne bodo več sodelovali. Powell je očital, da se Maudling odpoveduje tržiščnemu gospodarstvu. Ta očitek je bil tem hujski, ker sta Heath in Maudling sama ob nastopu vlade trdila, da je dohodkovna politika nemogoča. Res jo je izredno težko izvajati, toda v to se sedaj ne moremo spuščati. Res pa je tudi, da tržiščno gospodarstvo ne more funkcionirati, če se v njem pojavijo tolikšne skupine pritiska, da postavijo celotno tržišče na glavo. Do tega sklepa je menda prišel - pod Maudlingovim vplivom? - Heath sam, ki je na začetku oktobra predlagal za eno leto dogovor, da se nobena plača ne bo dvignila za več kot £2 na teden (srednja britanska plača je okoli £30 na teden), a da se zato tudi cene ne bodo dvignile za več kot pet odstotkov.

ŠIKOV ODGOVOR

4. oktobra je TIMES prinesel "Komunistično kritiko Maudlingovega memoranduma", ki jo je prispeval češki reformist profesor Ota Šik, ki sedaj uči v Švici na univerzah v Bazlu in St. Gallenu. Njegova diagnoza je bila, da delavci zahtevajo vedno višje mezde, ker so "odtujeni", zgubljeni v velikih podjetjih, in tudi ne vidijo, da bi njim osebno investicije prinesle kake koristi.

Profesor Šik je dejal, da poddržavljenje kapitala ni rešitev, ker ne ozdravi odtujitve in samo vodi v birokracijo. Po njegovem bi bila rešitev v tem, da podjetje postane kolektivna lastnina osebja. Delavci bi nato po izvoljenih nadzornih odborih mogli odločati o načelih, po katerih se dohodek deli na mezde in investicije. Seveda mora resnično tržišče ostati in dohodki podjetij morajo biti izpostavljeni njegovemu vplivu.

Ni mogoče preceniti zasluga, ki jih je Šik imel za reforme v komunističnih deželah, toda skupno z mnogimi drugimi Čehi in Slovaki vse premalo pozna resničnost samoupravljanja v Jugoslaviji. Na to sem opozoril s pismom, ki ga je TIMES natisnil z mnogimi drugimi dne 7. oktobra.

POJASNILO V "TIMESU"

"Gospod urednik"

Presenetljivo je, da se milo izrazim, ko profesor Ota Šik svetuje (4. oktobra), naj bi inflacijo ustavili s tem, da bi uvedli sistem zelo podoben jugoslovanskemu samoupravnemu sistemu. Kljub samoupravljanju je Jugoslavija leta 1971 imela najvišjo stopnjo inflacije v Evropi - okoli 15 odstotkov. Mnogi jugoslovanski ekonomisti bi celo dejali, da je visoka stopnja inflacije posledica sistema samoupravljanja. Če je kako podjetje uspešno, dobijo delavci v njem višje "osebne dohodeke" kot ostali. Nakar se ostalim, ki so delali prav tako pridno ali celo pridnejše, zdi nepravilno,

/Zaključek članka na 4. str./★

Bo Tito rešil svoje življenjsko delo?

(THE NEW YORK TIMES je pod tem naslovom dne 26. septembra objavil naslednji komentar profesorja Cirila Žebota ob priliki, ko je skupina hrvaških teroristov zasegla švedsko letalo:)

"Zračno piratstvo, ki so ga pred nedavnim izvršili hrvaški teroristi, je treba presoјati kot posledico beograjske odločitve lanskega decembra, ki je odstranila vodilne osebnosti hrvaške partije in vlade. Ta čistka je dala nov zagon prej odrinjenim hrvaškim političnim skrajnjem.

"Julija 1971 so v Jugoslaviji sprejeli vrsto ustavnih dopolnil, ki naj bi zagotovila močno različnim republikam njih avtonomijo. Hrvaško politično vodstvo, ki je v sodelovanju s sosedno slovensko republiko in z drugimi liberalnimi silami v deželi doseglo to prepotrebno ustavno spremembo, je postalo deležno široke ljudske zaslombe. Prvič po vojni je vidna večina hrvaškega ljudstva sprejela načelo prožne unije suverenih republik Jugoslavije kot praktično rešitev za globoka nasprotja, ki so 50 let težila deželo pod dvema zaporednima centralističnima režimoma. Hrvaško teroristično delovanje v svetu je skoraj prenehalo, ker so se politični skrajneži čutili bolj in bolj nepotrebni in osamljeni.

"Čim pa je hrvaška vlada predložila svojo prvo večjo zahtevo - da bi nova zveza spremenila centralistični devizni sistem - je proti-hrvaški pritisk srbskega vojaškega vodstva in drugih centralističnih sil v Beogradu sprožil naglo reakcijo. Pod tem pritiskom je Tito javno obtožil voditelje hrvaške partije, vlade in kulture "protirevolucionarne" zarote. Voditelji so bili odstranjeni. Tisoči vplivnih Hrvatov na vseh področjih in stopnjah so izgubili svoje partijske, vladne in druge javne položaje. Ječe so polne in politični procesi se množijo. Tudi v drugih republikah so privili centralistični vijak.

"V današnji Jugoslaviji ta novi kurz zveznega nazadovanja in narodnostnega preganjanja ne more uspeti, lahko le še bolj oslabi že itak kočljivo zvezo šestih republik in to v ključnem razdobju, ko se približuje konec Titove osebne vladavine. Vprašanje je, ali bo mogoče ta nevarni razvoj pravočasno ustaviti.

"Po globokem razočaranju, ki ga je povzročil decemberski proti-hrvaški puč, samo povratak v preddecembersko stanje ni več zadosten. Poleg dosledne izvedbe lanskega ustavnih sprememb je sedaj potrebna tudi učinkovita decentralizacija vojaškega poveljstva. Samo taka reorganizacija bi lahko preprečila možnost usodnega prevrata proti novi ustavi ali celo proti neodvisnosti dežele v trenutku prehoda v potitovsko dobo.

"Po svojem zgodnjem odporu proti Stalinu je Tito zabeležil dva pomembna dosežka. Ohranil je Jugoslavijo neodvisno v mednarodnih odnosih in spremenil je njen notranji sistem proč od prvotnega sovjetskega ustroja v smeri začetkov razvoja k politični samovladi in gospo-

darskem samoupravljanju. Sedaj je na Titu, da reši svoje življenjsko delo, ki je v resni nevarnosti."

NEODLOŽLJIVE SPREMEMBE

(K svojemu komentarju v N. Y. TIMES-u nam je dr. Žebor poslal naslednje dodatne misli:)

Osnovni namen ustavnih dopolnil leta 1971 je bil iz Jugoslavije narediti dogovorno zvezo republik, v kateri bi republike imele izvirno suverenost, prek zveze pa bi sporazumno uresničevale skupne pogoje napredovanja in varnosti. V ta namen so ustavna dopolnila močno zmanjšala zvezne pristojnosti in predvidela medrepubliško sporazumevanje o važnejših zveznih ukrepih.

Ker je z lanskimi spremembami število ustavnih dopolnil naraslo na 42, je bilo dogovorjeno, da bodo do leta 1973 vse dosedanje spremembe integrirali v novo besedilo celotne ustave. To bi obenem omogočilo, da bi v novo ustavo vnesli tudi novemu značaju zveze primerno preureditev zveznega predstavnštva (parlamenta) in še druge potrebne spremembe. Pred protihrvaškim pučem lanskega decembra je prevladovalo stališče, naj bi zvezni parlament sestavljal Zbor narodov kot paritetno predstavnštvo republik. Bolj in bolj je tudi prevladalo stališče, da bo tudi vojsko in druge še preostale centralistične ustanove treba vskladati z novim zveznim načelom.

"Udar proti Hrvaški je naznačeni razvoj zavrl. Gonga proti "nacionalizmu" je zaustavila izvedbo decentralizacijskih sprememb, namesto njih pa je sprožila gostobesedno kampanjo za izvedbo nekih sprememb samoupravnih struktur v podjetjih in med njimi (ustavna dopolnila 21, 22 in 23). Tudi glede napovedane spremembe zveznega parlamenta imajo sedaj glavno besedo partijski doktrinarni. Ti govorijo in se razpisujejo o potrebi takomimovanega "delegatskega sistema", v smislu katerega bi zvezno skupščino (kot tudi republiške in občinske) zgradili iz "delegatov" nekih še neobstojećih "temeljnih organizacij združenega dela". Gre za namero preprečiti ali vsaj izvodeniti izvedbo že sprejetega ustavnega načela, da je zveza skupnost suverenih republik.

"Obenem z ustavitvijo centralističnega terorja na Hrvaškem je treba prenehati tudi z vsemi drugimi oblikami obstruiranja ustavnih sprememb. Nujen je povratak k resnemu delu zveznega preurejanja, dokler je še čas. Poglavitne so naslednje spremembe:

(1) Brez nadaljnega zavlačevanja je treba izvesti že sprejeta ustavna dopolnila o razmejitvi pristojnosti med republikami in zvezo in načinih medrepubliškega sporazumevanja o važnejših zveznih ukrepih.

(2) Novo besedilo celotne zvezne ustave, ki je v pripravi, bi moralo vključevati tudi naslednja dodatna določila:

(a) Enakopravnost jezikov in republik mora obveljati tudi v vojski. Vojska mora biti organizirana po republikah s koordiniranim zveznim štabom na paritetni osnovi.

(b) Paritetni Zbor narodov mora biti edini dom zvezne skupščine.

(c) Zaradi petdesetletne koncentracije vladne birokracije in finančnih ustanov v Beogradu si mora preurejena zveza republik izbrati novo središče, ki bo vsaj toliko oddaljeno od Beograda, da ne bo pod neposrednim pritiskom centralistične "čaršije".

(d) Denacionalizirane finančne in gospodarske ustanove v Beogradu, ki so svoj položaj zgradile na zveznih finančnih sredstvih (n. pr. "Jugo"banke za zunanjo trgovino, investicije in kmetijstvo) morajo ta skupna javna sredstva vrniti republikam po ključu povprečnih republiških dajatev zvezi v razdobju 1945 - 1968. Te ustanove bi morale tudi opustiti svoje bivše uradne "jugo"nazive.

(e) Skupnost osnovnih značilnosti gospodarskega sistema in enotnega trga na celotnem področju zveze se ne sme tolmačiti kot ustavna ovira za diferencirani razvoj konkretnih ustanov in oblik samoupravljanja v skladu z različnimi stopnjami in posebnostmi razvoja v posameznih republikah.

(f) Med ustavno zavarovanimi človeškimi in državljanskimi pravicami mora nova ustava posebej navesti tudi določilo, da z izjemo pravnih kategorij klevete in žalitve oseb in javne morale, nihče ne sme biti policijsko preganjan, sodno obtožen ali obsojen zaradi svojih izjav, temveč le za dokazljive oz. dokazane storitve jasno opredeljenih kaznivih dejanj.

CIRIL ŽEBOT

* SIRČEVO PISMO V 'TIMESU' (zaklj. z 2. strani)

da bi bili plačani slabše kot drugi delavci, ki opravljajo isto delo, le v rentabilnejšem podjetju, tako da stavkajo za višje mezde brez ozira, kakšen je uspeh njihovega lastnega podjetja. Razširjeno je mnenje, da je v Jugoslaviji prav to močan inflacijski mehanizem.

"Delavci ne vidijo veliko zveze - če sploh vidijo kakšno - med svojim delom in rentabilnostjo svojega podjetja. In imajo prav - rentabilnost je odvisna od vsega mogočega, med drugim v veliki meri od prvotne odločitve, naj bo podjetje ustanovljeno, s katero delavci nimajo nobenega opravka. Morda je odlično, deliti dobičke, toda zelo nepravilno je, kaznovati delavce za to, ker se znajdejo v podjetju, ki je bilo slabo zasnovano in ga slabo vodijo.

"Kaže, da se profesor Šik ne zaveda, kakšne težave so imeli doslej Jugoslovani s "pravico, odločati o načelih, po katerih se dohodek deli na mezde in investicije". Najprej je bila delitev določena z zakonom, toda to se je izkazalo za nezadovoljivo. Nato so odločanje o delitvi prenesli na samoupravna telesa, ki so brž začela dodelje-

vati toliko kot 'osebne dohodke', da so smatrali za potrebno, uvesti nekaj drugega. Sedaj 'načela' določajo tako imenovani 'samoupravni dogovori' ali 'družbeni dogovori'. Te izdelujejo profesorji in podpisujejo zastopniki vlad, sindikatov in trgovinskih zbornic, ki so vsi člani iste partije.

"To so samo nekatere težave, ki se z njimi bori jugoslovanski samoupravni sistem, dasi seveda deluje brez primera boljše kot katero koli gospodarstvo, planirano iz centra. Medtem ko imata udeležba in samoupravljanje zelo privlačne in koristne strani, uči jugoslovanska skušnjava namreč resna diskusija v Jugoslaviji, ne propaganda, ki je namenjena tujini, - da nikakor nista splošno zdravilo za vse gospodarske in socialne težave, najmanj pa za inflacijo in interesna nasprotja. Znak za to je naslov nedavno izdane brošure jugoslovanskega ideologa, g. Kardejlja, - 'Protislovja družbene lastnine v sodobni socialistični praksi'.

"Žal ni nobene bližnjice preko spremembe institucij k ozdravitvi sedanje 'stagflacije'. Spreminjanje lastninskih pravic prav gotovo ne bo rešilo temeljnih gospodarskih vprašanj. Ljudje se bodo morali zavesti, da ni mogoče razdeliti več kot realni narodni dohodek ter da ni nobene prikrite potice, od katere bi lahko vsakomur odrezali večji kos, kot bi se zdelo po teorijah o 'izkoriščanju'. Delavci bodo morali razumeti, da so državni dohodki in investicije nujno potrebni v njihovem lastnem interesu, kot je že Marx poudaril v svoji Kritiki programa iz Gothe.

"Pogled na statistiko in malenkostno preračunavanje tudi lahko pokaže, da je komaj vredno re-distribuirati visoke dohodke, razen če vključimo dohodke nekaterih skupin najboljših plačanih delavcev. Edina pot k višjim dohodkom so učinkovita podjetja.

Vaš vdani
Ljubo Sirč."

Gornje pismo seveda ne rešuje vprašanj, temveč samo opozarja na nekatere poskuse rešitev, ki so se izkazali za iluzije. Vprašanje "odtujitve", v smislu nerazumevanja, kaj se godi okoli ljudi, je resnično in je nanj treba najti odgovor. Samo to je nemogoče celo poskusiti v okviru tega članka.

PRED ZAKLJUČKOM LISTA

Po nekako treh tednih čakanja so končno v Beogradu objavili vsebino dolgega pisma, ki sta ga Tito in Izvršni biro ZKJ poslala vsem partijskim organizacijam v Jugoslaviji. Po vsebini je pismo v zvezi s Titovim govorom v Prijedoru 10. septembra, v katerem je zahteval čiščenje v partiji. Najhujša kriza je zdaj v Srbiji, kjer se očitno pričakuje Nikezičev odstop ali izključitev; z njim naj bi odletela tudi Leposava Perović in tisočji manj važnih partijcev.

Obe koroški slovenski koroški politični organizaciji sta se obrnili na Jugoslavijo, da v imenu koroških Slovencev kot sopedpisnica avstrijske državne pogodbe apelira na mednarodne forume, da prisilijo Avstrijo na izpolnitev obveznosti, ki jih je v omenjeni pogodbi sprejela v pogledu manjšine.

Slovenska skupnost v Trstu je postavila na čelo svoje kandidatne liste za tržaške občinske volitve zdravnika dr. Rafka Dolharja. Njemu sledi prof. Boris Pahor (Slov. Levica).

V pokoj je stopil videmski škof msgr. Zaffonato. Beneški Slovenci upajo, da bo končno za njim in predhodnikom Nogaro imenovan škof z večjim čutom za křšćansko ljubezen.

TITOVO SMRTNO SOVRAŠTVO

Od političnega sodelavca

SEPTEMBRA je britanska televizija v okviru prve jesenske oddaje tedenskega programa "Evropa" oddajala po kratki reportaži iz Ljubljane novejši slovenski film o Veliki Britaniji. Film sam ni bil posebno zanimiv, običajne fraze o Angležih, celo brez posebne tendence, le da je bilo nekaj negativnih strani močnejše poudarjeno. Kljub temu je bilo na koncu rečeno: morda so statistike napačne in Britaniji niti ne gre tako slabo.

Zanimivejša je bila pripomba rednega napovedovalca "Evrope", Dereka Harta, ki je po intervjujih na ljubljanskem trgu dejal, da so Slovenci sicer nacionalisti, a da nimajo nobenih simpatij za hrvatske ekstremne zahteve. Podobne vtise človek dobi tudi, če se pogovarja s potniki iz Slovenije. Pripovedujejo, da so se Slovenci zamislili, ko so Hrvatje začeli zapirati svoje tržišče, zakaj 70 odstotkov svoje produkcije Slovenija zamenja z drugimi jugoslovanskimi področji, tako da bi Sloveniji vsako razmejevanje jugoslovanskega gospodarskega prostora temeljito škodilo. Škodilo bi seveda tudi Hrvaški, toda Hrvati na to menda v prvotni zanesenosti niso mislili.

Iz Jugoslavije je tudi slišati, da Tito udriha na vse strani; ne samo proti hrvaškim nacionalistom, kot so prvotno nekateri mislili. V govoru na Reki sredi septembra je dejal, da nemirov na Hrvaškem ni povzročil nacionalizem marveč anti-komunizem, kar je docela novo stališče. Menda naj bi to tolmačenje nanovo dalo osnovo za Titove pozive k razredni borbi in okrepitvi partije. Ni pa več popolnoma jasno, kdo naj bi bili nasprotniki v tem "razrednem" boju.

Menda naj bi to bili komunisti sami, saj Tito napoveduje čistko partije in napada bogatenje, kar se menda obrača proti "socialističnim direktorjem", ki so nosilci sedanjega sistema. Obrača se tudi proti intelektualcem. Pravijo, da je Tito zahteval, naj odstavijo okoli sto profesorjev zagrebške univerze. To je res od sile, če pomislimo, da so profesorji po univerzah v Jugoslaviji že tako in tako skrbno odbrani.

TUDI PROTI SRBOM

Z vseh strani je tudi slišati, da se je Titov srd od hrvaškega vodstva obrnil k srbskemu. Baje se hoče za vsako ceno znebiti Marka Nikezića in Latinke Perović. Nikeziću baje zameri, da se mu je ob neki priložnosti uprl, mogoče celo v Karadjordjevu, ko je napovedoval, kaj bo ukrenil proti Hrvatom. Sploh mu pa menda ni všeč, da srbsko vodstvo ni za korake nazaj k "demokracijskemu centralizmu", temveč hoče nadaljnji razvoj samoupravljanja v "socialistično demokracijo".

NEUE ZUERCHER ZEITUNG prinaša napovedi, da bo Nikezića zamenjal sedanji zunanji minister Tepavac, v Srbiji se pa bojijo da bosta spet prišla do besede Miloš

Minić in Veljko Vlahović, ker se Tito menda zanaša samo še na birokrate in "policajce". Kaj Tito pravzaprav hoče? Mislijo, da se mu toži po mladih letih, ko je njegova vedno obveljala v imenu nezmotljive partije. Sedaj zato spet govori, da se mora "partija vmešavati v vse" in da ne sme biti samo ideološki učitelj, kot je nekaj časa veljalo.

Titov eksponent je sedaj Slovenec Stane Dolanc, ki je 20. septembra v Splitu poudarjal, da je na oblasti "delavski razred", da je treba obnoviti kadrovske politiko v upravi, sodstvu, tožilstvu, varnosti, prosveti in politiki. To se pravi, da morajo biti povsod osebni Titovi pristaši. Sodišča morajo spet dobiti razredni značaj in postati otrodne "delavskega razreda". Marksizem-leninizem je treba učiti povsod.

Ni čudno, da se pametnejši med komunisti križajo. To so stare viže, ki bodo kvečjemu kaj poslabšale, ne pa pomagale v času, ko je treba reševati resnične probleme. Celu tu Tito spet zapada v stare miselne tire. Dasi je seveda gospodarsko sodelovanje s Sovjetsko zvezo več ali manj neizbežno, se zdi, da ima sedanja aktivnost za okrepitev gospodarskih vezi z Moskvo in Komekonom za botro politične pobožne želje: pokazati, da je za Titom Sovjetska zveza, ki se ji sicer Tito ne uklanja, toda vendarle snuje bodočnost z njo skupaj.

Vse te tendence so kaj slab znak za bodočnost, tako da bodo zmerni komunisti morali kaj kmalu ukrepati, če ne žele, da bo Tito pred smrtjo pripeljal na oblast zakrknjene starokopitneže in morda odprl vrata celo sovjetofilom. Upati je, da se bodo komunisti, posebno mlajši, ki so jih letaižkušenj kaj naučila in naredila liberalne, storili svoje. Proti svojim "tovarišem", ki jih ničesar ne izuči, lahko kaj dosežejo edino, če se opro na zmerne komuniste in večino Jugoslovanov.

Hrvaškim zmernim voditeljem se je že posrečilo vzpostaviti stik z ljudstvom, samo žal je to sodelovanje nemudoma zašlo v tako nacionalistične vode, da ni imelo nobenega odmeva drugje v Jugoslaviji, ne samo ne v Srbiji, temveč kot sem omenil, celo ne v Sloveniji. Ekstremistični nacionalizem, celo pobarvan z liberalizmom ne bo pripeljal nikamor, ker bo onemogočal sodelovanje jugoslovanskih narodov v boju proti vračanju na staro k tkzv. "demokracijskemu centralizmu", t. j. vladi peščice, zaverovane v predpotopne teorije. Še manj bo opravil terorizem, ki komunističnim teroristom le daje izgovor za pritisk.

Hrvati bi končno morali odnehati s svojim enačenjem komunizma tipa Hrvata Tita in Slovenca Dolanca s srbstvom. Po zaplenbi zagrebške PRAXIS je bila zaplenjena beograjska FILOSOFIJA, ker je objavila uvodnik "Zaradi mnenj ne sme biti nihče kaznovan", članek Dobrice Čosića o

"Procesih, sodbah in naivnih vprašanjih" in ponatis članka iz NEUE ZUERCHER ZEITUNG "Marksisti proti marksistom v Jugoslaviji", o katerem smo v KLICU TRI-GLAVA že poročali. Članki protestirajo proti "sodni represiji" in očitajo "jugoslovanskemu socializmu" neumnost, grobost, lopovstvo, korupcijo, prililegiranje in socialno krivico. Dobrica Čosić se zavzema za hrvaške študente pred sodiščem, dvomi o upravičenosti in modrosti njihovega preganjanja in pravi, da je jugoslovanske bolezni mogoče zdraviti le v odkritem in svobodnem boju idej in mnenj.

'TISOČLETNA KULTURA'

Če nekateri Hrvatje trdijo, da je vsak Srb njihov sovražnik, tudi če zastopa ideje kot Dobrica Čosić, pač ni rešitve ne za Hrvate, ne za Srbe, ne za Jugoslavijo. Toda Hrvati s svojimi zgodovinskimi izkušnjami in kulturo morajo priti do sklepa, da je zmernost in strpnost neizogibna in da morajo biti dobri sosedi s Srbi, kar je zagovarjal že Vladko Maček. Čosić ni edini med vidnimi Srbi doma v Jugoslaviji, ki je Hrvatom ponudil roko - Hrvat Titu navkljub. Djilas je napisal, da je rešitev narodnostnega vprašanja mogoča le s svobodnim dogovorom med Srbi in

Hrvati, in Nikezić bo najbrže odstavljen, ker je branil hrvatsko vodstvo.

Hrvatsko-slovensko-srbsko vodstvo nezmotljive partije medtem nadaljuje s preganjanji. Zagrebški študentski voditelji so bili medtem obsojeni na kazni od enega do štirih let; pred sodiščem teče nekaj procesov n. pr. proti profesorju Tudjmanu, partizanskemu generalu, in profesorjema dr. Šimi Djodanu in dr. Marku Veselici.

Ali bo Titu res uspelo zavrteti kolo nazaj? Jugoslovanom, ki so se zadnjih deset let navadili svobodnejšega in bogatejšega življenja kot drugod v komunističnih državah, se to ne sme zgoditi. Zgodilo se pa ne bo, če se ne bodo združili zmerni vseh jugoslovanskih narodov izven partije in v njej v narodni spravi, se uprli nazadnjaštvu in uvedli nove reforme. Prav narodno spravo in demokracijo je pa napadel Dolanc v govoru v Cerknem 17. septembra 1972. Ta napad kaže, česa se starokopitneži tako bojijo.

Pravkar izšla

DEMOKRATSKA JUGOSLAVIJA II. Knjiga
Cena £2/\$5 pri BCM-IZVOR, LONDON WC1V 6XX.

BORCI ZA MIR

Letošnji občni zbor Zveze društev slovenskih protikomunističnih borcev 'Tabor' se je vršil 2. septembra v Genevi (Ohio) v Združenih državah Amerike. Delegati so sprejeli več resolucij, ki jih objavljamo, kolikor zadevajo širšo javnost:

I.

Delegati Zveze borcev Tabor ugotavljamo, da vsa najnovejša zgodovinska dejstva, vključno Titova monografija sama, tiskana in vezana pri CGP DELO, Ljubljana-Slovenija, 24. maja 1971, in izdana v enajstih jezikih, na umetniškem papirju, potrjujejo neizpodbitno dognanje, da je Tito s svojimi sodelavci vpregel slovenski narod, kot Jugoslavijo sploh, v jarem krvavega komunizma, popolnoma s pomočjo tujega kapitala. Vseskozi je bil podpiran od mednarodne komunistične organizacije v Moskvi, kakor pozneje tudi od zapadnih zaveznikov, med vojno in po vojni. Sam ni nikdar nič resnega delal razen koval načrte za bratomorno vojno, ki bi jo začel tudi če Hitlerjeva Nemčija, ne bi napadla Jugoslavije. Tako pravi sam v svoji monografiji. Vedno se je bavil z ideologijo, tujo slovenskemu narodu.

Zato

pozivamo s tega 16. občnega zbora vse Slovence, doma in po svetu, da se enkrat za vselej odrečejo ideologijam, tujim našemu narodu, in da se povrnejo v svoji miselnosti in dejavnosti k pravi demokratični družbi, kar pomeni čim širša participacija slovenskih ljudskih plasti pri uravnavanju slovenskih narodnih in mednarodnih interesov. Ta*

* ka udeležba naroda bo vzgojila dovolj demokratičnih voditeljev, ki bodo znali voditi narod na civilizirani mirni način, po znanih parlamentarnih pravilih, kjer se noben Slovenec ne bo bal svojega sobrata. Takemu narodu ne bo treba skrbeti, kaj bo prinesla bodočnost, če bo kak diktator Tito odšel z zgodovinske pozornice. Narod, ki se boji svoje bodočnosti (kar danes kaže slovenski narod in Jugoslavija sploh), narod, ki nima svojih demokratičnih vodnikov, narod, ki misli, da je edino odrešenje samo v enem smrtniku-Titu, tak narod je na poti propada in ostane samo še slabo plačani suženj v 20. stoletju. Slovenci in Slovenke, dvignimo svoje glave in bodimo ponosni, ter mislimo s a mostojno. Posamezni internacionalci pa, ki vsiljujejo zdravomislečim ljudem svoja gnila mnenja, tudi na najbolj krvoločen način, kot je pokazala zgodovina, ne bodo mogli uspešno delovati. Vsak Slovenec naj postane svoj gospod, ne pa suženj internacionalcev. Samo svobodna slovenska družba lahko doseže najvišje narodove ideale.

II.

Delegati Zveze borcev Tabor ugotavljamo, da je katoliška Cerkev v zadnjih časih vedno bolj ogrožena v svojem delovanju, to je učenju katekizma, zlasti za mladino, in da so tako prizadeti (krivično) tudi njeni člani.

Zato

zahtevamo, da ima katoliška Cerkev proste roke v svojem poslanstvu, to je učenju krščanske nauka, in da noben Slovenec zaradi svojega prepričanja, tudi verskega, ne bi smel trpeti ali biti na prikrit ali odkrit način preganjan, kot je to zlasti primer z ljudmi v učnih poklicih. Obsojamo tako perfidno preganjanje, ki ne kaže nobene kulture od sedanjih oblastnikov ampak le divjost in trmasto obnašanje nezrelih ljudi. Slovenci, zavedajmo se, da smo samostojna bitja, in da imamo tudi pravico do vere. Kot

starši pa imamo tudi po naravnem in božjem zakonu pravico do tište vzgoje naših otrok, za katero vemo, da je najboljša zanje. Otroci so naši, ne pa državni.

III.

Delegati krajevnih DSPB Tabor, zbrani na 16. letnem občnem zboru v Genevi, Ohio, ugotavljamo

a) da so se v svetu, v Jugoslaviji in v Sloveniji, primerili dogodki, ki bodo igrali pomembno vlogo v nadaljnjem razvoju slovenskega naroda;

b) da je zdomska Slovenija še vedno brez vsakega učinkovitega predstavnštva in zato nima nobenega resnega vpliva na razvoj v Sloveniji.

Zato:

1. odklanjamo vse diverzantske akcije, ki lahko samo privedejo do nepotrebnih človeških žrtev;
2. smatramo, da je skrajni čas, da vse slovenske demokratične sile v zdomstvu z enotnim nastopom pred svobodnim svetom dosežejo, da bodo pravilno tolmačeni in učinkovito zaščiteni interesi slovenskega naroda, če in ko bo prišlo do kritičnih pretresov na ozemlju današnje Jugoslavije;
3. zavračamo vsak monopol katerekoli "politične stranke" ali koalicije "političnih strank", temelječe na politični situaciji, kakršna je bila v Sloveniji pred štiri-desetimi leti;
4. smatramo, da bo mogla zdomska Slovenija izpolniti svoje obveznosti samo, če bo njeno delo izraz resnične volje vseh organiziranih zdomskih skupnosti na kateremkoli kontinentu;
5. zahtevamo, da so vsa ta prizadevanja zasnovana na brezkompromisnem načelu, da ima slovenski narod vso pravico do lastne narodne države, v okviru svojih narodnostnih meja, in - da more samo narod sam, s svojo suvereno in svobodno odločitvijo, to svojo državno skupnost vključiti v neko večjo, državno ali meddržavno enoto;
6. obljubljam vso pomoč svoje organizacije v teh prizadevanjih;
7. izjavljamo, da je Zveza društev slovenskih protikomunističnih borcev TABOR pripravljena v tem smislu sodelovati z vsemi slovenskimi demokratičnimi organizacijami, po načelu popolne enakopravnosti in reorganizacije, s katero je dobila svojo sedanjo obliko in značaj.

Od našega dopisnika:

LIBERALI V AKCIJI

Francoski senat v luxemburški palači v Parizu je bil prizorišče letošnjega kongresa Liberalne internacionale, ki se je vršil od 27. septembra do 1. oktobra in katerega je prisostvovalo 187 delegatov iz Belgije, Brazilije, Kanade, Danske, Finske, Francije, Zahodne Nemčije, Velike Britanije, Haitija, Izraela, Italije, Luksemburga, Nizozemske, Švedske in Švice, kakor tudi liberalnih organizacij iz

Španije, Estonije, Madžarske, Poljske in Jugoslavije, ki delujejo v tujini, in liberalne skupine evropskega parlamenta ter svetovne federacije liberalno radikalne mladine. Plenarnim sejam je predsedoval predsednik Internacionalne luksemburški zunanji minister Gaston Thorn, a na otvoritveni svečanosti so govorili predsednik francoskega senata Alain Poher, predsednik organizacije francoskih liberalov 'Liberté et Démocratie' Gaston Monnerville, bivši predsednik francoskega senata, ambasador Dahomeja Emile Zinsou in prof. Josué de Castro, profesor mednarodnega centra za razvoj v Parizu. Mednarodni komisiji je predsedoval britanski narodni poslanec in predsednik škotske liberalne stranke Russell Johnston, a komisiji za vprašanja dežel v razvoju švedski narodni poslanec David Wirkmark. Nenad Petrović je predstavljal srbsko skupino v mednarodnem odboru liberalov, ki žive v tujini, a Alojzij Zupan je predstavljal Zvezo Liberalov iz Slovenije.

ZATIRANJE - TERORIZEM - VARNOST

Mednarodna komisija je sprejela vrsto resolucij o aktualnih vprašanjih trenutnega položaja. Obsodila je preganjanje posameznikov, manjšin in celih narodov s strani mnogih vlad, ki se izogibajo svojim obveznostim, izraženim v splošni deklaraciji o človeških pravicah. Alojzij Zupan je med delegate razširil letak, ki je vseboval besedilo čl. 7. avstrijske državne pogodbe o slovenski in hrvaški manjšini v nemščini in angleščini z dodatno informacijo, da se izpolnitvi tega člena upirata avstrijska ljudska stranka in avstrijska svobodnjaška stranka FPÖ. Komisija je obsodila nasilje nad Azijci v Ugandi, plemenskimi manjšinami v Burundiju, ne-Evropejci v Južni Afriki in kolonialne režime v Afriki, pri čemer je zlasti omenila Portugalsko, pa tudi mučenje in umore, ki jih počenajo oblasti v takih deželah kot Brazilija, Sirija in Centralna afriška republika. Komisija je v svoji resoluciji o zatiranju posebno podrobno obdelala preganjanje političnih nasprotnikov v vzhodni Evropi, Grčiji, iberijskem polotoku in posebno v Sovjetski zvezi, kjer se vrši preganjanje intelektualcev, verskih in kulturnih manjšin, nacionalnih grup (krimskih Tatarov), bivših neodvisnih narodov (v baltskih državah) in Judov, katerim so sedaj naložili poseben "solški davek", ki naj bi ga plačali prede bi se smeli izseliti iz Sovjetske zveze. Resolucija poziva vse liberalce in demokrate, da vršijo kampanjo proti takim postopkom in da pomagajo žrtvam preganjanja, in poziva tudi vlade, da podvzamejo praktične korake, da bi pomagali preganjanim. Enak poziv je naslovljen na vlade, da koordinirajo svojo pomoč civilnim žrtvam vojne, n. pr. v Vietnamu in Bangladešu.

Kongres je sprejel resolucijo o terorizmu, v kateri se poudarja interes in dolžnost vseh narodov, da se uprejo napadom, ki ignorirajo varnost ljudi, ovirajo mednarodne komunikacije in "izvažajo notranje ali medsebojne konflikte na ozemlje tretjih držav". Resolucija poziva vse vlade, da podvzamejo mere, zlasti preko Združenih narodov, proti ljudem, vmešanim v roparstvo ali nasilje na področju dežel, ki nimajo z omenjenimi konflikti nobene opravka, in da takim ljudem sodijo po svojih zakonih ter da jim zanikajo pravico do azila. Resolucija rudi zahteva sankcije proti deželam, ki podpirajo nasilneže.

V zvezi s predlogom te resolucije so spregovorili zlasti izraelski delegati, medtem ko je Alojzij Zupan obsodil nedavno ugrabitev švedskega letala in pojasnil, da ustaši niso nobeni hrvatski domoljubi ampak fašisti, ki so za časa svoje kvizlinške Nezavisne države Hrvatske vršili genocid proti srbskemu narodu, in ki želijo vzpostaviti svojo oblast nad Hrvati in razbiti Jugoslavijo, ne da bi za to vprašali hrvatski narod. Ustaši izkoriščajo titovsko diktaturo za lastne cilje. Zupan je apeliral na delegate, da po vrnitvi domov poučijo svoje sodržavljanke o značaju ustaštva in da se zavzamejo za to, da se ustašem stopi na prste, ker predstavljajo nevarnost tako za dežele, v katerih operirajo, kot za narode Jugoslavije.

Resolucija o evropski varnosti i evropski konferenci opozarja na veliko povečanje sovjetskih vojaških in posebno pomorskih sil, na naraščanje izolacionizma v ZDA in na oklevanje zahodno-evropskih demokratskih držav, da plačajo svoj delež za skupno varnost. Resolucija opozarja, da mir ne more biti zasnovan na iluziji ali na imperIALIZMU, ki ga vsebuje Brežnjeva doktrina, in poziva liberalne stranke, parlamente in vlade svobodnih zahodno-evropskih dežel, da se sporazumejo o skupnem stališču, predno gredo na konferenco.

EVROPSKA SKUPNOST - OZN - DEŽELE V RAZVOJU

Kongres je sprejel daljšo resolucijo o nadaljnjem razvoju Evropske skupnosti, v kateri pozdravlja razširitev skupnega trga in predlaga mere za vse večjo povezanost, ki bi vodila k združenju Evropi. Med drugim predlaga neposredne volitve v evropski parlament po proporcionalnem sistemu političnih strank v deželah evropske skupnosti, ki naj bi se vršile najkasneje do leta 1980. Kar se tiče Španije, Portugalske in Grčije, resolucija smatra, da ne morejo postati članice Evropske skupnosti, dokler ne zagotovijo notranjo svobodo in demokracijo.

Vprašanje Združenih narodov je vzelo na kongresu precej časa, ker sta bila predložena dva precej dolga predloga o reorganizaciji OZN s strani izraelske neodvisno liberalne stranke in danske radikalno liberalne stranke. Oba predloga sta kritizirala sedanje avtomatsko glasovanje v OZN v skladu z opredeljenostjo po blokkih in zahtevala "realističen sistem glasovanja", zlasti z ozirom na nove majhne članice OZN, ki imajo enako en glas kot velike dežele. Postavilo se je tudi vprašanje pravice glasovanja s strani članic, ki ne izpolnjujejo finančnih in političnih obveznosti v skladu z Listino OZN. Po daljši debati je bilo odločeno, da internacionala ustanovi delovno skupino, ki naj izdela praktične predloge za reformo Združenih narodov za prihodnji kongres Internacionalne, ki se bo vršil prihodnje leto, 27. septembra v Luksemburgu.

Stališče Liberalne internacionale napram deželam v razvoju je zaobseženo v resoluciji, ki je dolga štiri strani. Internacionala ponovno opozarja, da je nujno, da dežele "tretjega sveta" začasno dovolijo večjo vlogo države pri urejanju gospodarskih zadev, da bi se pospešil gospodarski razvoj, toda pri tem je treba vedeti, da taka vloga nedvomno ovira osebno svobodo državljanov in njihovo neposredno sodelovanje. Poudarek mora biti na bor-

bi proti lakoti in revščini, ki mora biti vzporedna z merami proti nepismenosti in nevednosti ter bolj enakopravno delitvijo lastnine in dohodka. Internacionala se zavzema za spremembo tradicionalnega sistema zamenjave surovin in uslug, ki jih nudijo dežele v razvoju, z industrijskimi izdelki, ki jih nudijo razvite dežele. Ta sistem bi bilo treba nadomestiti z zamenjavo izdelkov, posebno finalnih izdelkov, obeh strani. V tem smislu bi tudi morala potekati pomoč razvitih dežel nerazvitim in to na podlagi neposrednih razgovorov med Evropejci, Afričani, Azijci in latinskimi Amerikanci. Enostranskim odločitvam Evropejcev bi bilo treba napraviti konec. Liberali ne bodo nikoli pristali na neokolonialistično, rasistično in imperialistično stališče in politiko, pa naj bo zanjo odgovoren že kdorkoli, je rečeno v resoluciji. Pomoč deželam v razvoju naj bi do srede tega desetletja dosegla 0,7 odstotkov bruto nacionalnega dohodka prispevajočih dežel. Evropska skupnost naj bi povečala tehnično pomoč preko Evropskega fonda za razvoj. Obenem bi bilo tudi potrebno vzpostaviti evropski sistem garancij za prekomorske investicije.

Ob koncu naj še omenim, da je bilo delegatom omogočeno, da so si ogledali poslopje francoskega senata, ki ima veliko zgodovinsko vrednost. V senatski dvorani so na mizah raznih senatorjev bronaste slike znamenitih ljudi, ki so nekdaj sedeli za temi mizami. Morda je ironija u-sode, da na sedežu, ki ga je nekdaj imel Victor Hugo, danes sedi predsednik francoske komunistične stranke Jacques Duclos.

SODBE V ZAGREBU

Sojenje četverici hrvaških študentskih voditeljev, ki se je vleklo v Zagrebu ves avgust, se je nadaljevalo 12. sept., ko so kot pričó zaslišali nekdanjega uradnega kandidata za študentskega prorektorja na zagrebški univerzi Grubiša, ki je na volitvah decembra 1970 pogorel in je bil izvoljen Čičak. Grubiša je potrdil vse navedbe obtožnice. Razprava se je nadaljevala s presledki do konca meseca, a so o njej zelo malo poročali. 28. sept. je namestnik javnega tožilca v zaključnem govoru vztrajal na dveh točkah obtožnice, ki naj bi jih razprava potrdila. Dražem Budiša, Ivan Čičak, Ante Paradžik in Goran Dodig so bili obtoženi, da so se v letih 1970 in 1971 "kot kontrarevolucionarna zarotniška skupina" lotili cele vrste propagandnih, organizacijskih in nasilnih akcij, da bi si pridobili oblast ter uresničili kontrarevolucionarne cilje "množičnega gibanja in preporoda Hrvatske", da bi strmoglavili oblast delovnega ljudstva, spodkopali in odpravili samoupravni socializem, razbili federativno ureditev Jugoslavije in iztrgali Hrvaško iz jugoslovanske skupnosti narodov. Budiša je bil tudi obtožen, da je pripravljaj ustanovitev oboroženih odredov, ki bi pomagali v boju proti oblasti. Lanskega novembra so organizirali študentsko stavko na poziv v ustaški HRVATSKI DRŽAVI.

Za vsa ta grozodejstva jih je zagrebško okrožno sodišče 5. oktobra obsodilo na zaporne kazni: Budiša je dobil 4 leta, Čičak in Paradžik po 3 leta, Dodig pa eno leto zopara. Tri leta po prestani kazni se ne bodo smeli javno udejevstvovati ali priobčati članke.

Istega dne je bil na zagrebškem sodišču obsojen Zlatko Tomičić, književnik iz Zagreba, na tri leta zopara zaradi sovražne dejavnosti. Naslednjega dne, 6. okt., je zagrebško sodišče obsodilo sedem študentov, ki so bili sojeni posebej kot sodelavci Budiše in drugih. Stjepan Sučić, Veljko Božiković in Ferdo Bušić so bili obsojeni na 2 leti, Davorin Pamić in Krešimir Martinec na 18 mesecev, Krešimir Ganza na 1 leto in Rene Hološ na 6 mesecev zopara.

(Zaključek na str. 10) ●

NIXON: PRILOŽNOSTI IN NEVARNOSTI

I. Politične konvencije ameriških strank v letu predsedniških volitev so brez dvoma ena najpomembnejših značilnosti ameriškega političnega življenja. To velja še posebej za leto odnose za stranko, kadar v mesecih pred konvencijo ne pride do odločitve že pri nabiranju delegatov za konvencijo. Takšna na primer je bila republikanska konvencija leta 1950, ko sta se za nominacijo potegovala general Eisenhower in senator Taft, in demokratska konvencija leta 1960, ko je bil izbran senator Kennedy. Na drugi strani, pa je morda treba omeniti republikansko konvencijo leta 1964, ko je senator Goldwater s svojim "valjarjem" povozil vsakršno opozicijo in pa letošnjo demokratsko konvencijo, na kateri je podobno postopal senator McGovern.

Potek letošnje konvencije Demokratske stranke, odnosno celo sama sestava delegatov, pa je tudi eden največjih virov moči, ki jo po vseh znakih sodeč uživa Republikanska stranka med ameriški volilci, ali kot se je izrazil delavski voditelj George Meany. Namesto resnega dela, smo na (demokratski) konvenciji poslušali izlive radikalnih hipijev in zipijev, homoseksualcev, lezbijk, bojevitih "Amazonk" in zagovornikov splava.

Ironija politične demokracije in ameriške "Demokracije" še posebej je namreč v tem, da je dostikrat ujetnica lastnih načel. Po odvrtnih prizorih, ki so se odigravali med konvencijo Demokratske stranke leta 1968 v Chicagu, so se namreč od vseh strani začuli pozivi tem zradikaliziranim elementom, naj se namesto destruktivnega demonstriranja odločijo za konstruktivno delo v in znotraj samega "sistema". Ti pozivi očitno niso padli na gluha ušesa in ko se je kot vitez na belem konju pojavil George McGovern s svojimi naivnimi, nedozorelimi in nepraktičnimi idejami, se je vsa ta radikalna bratovščina zbrala okrog njega in milijoni so jo ob času demokratske konvencije na Floridi, mogli videti ne le na ulicah temveč tudi v zborovalni dvorani, kot delegate znotraj "sistema".

II. Konvencija Republikanske stranke je v letošnjem letu stala pred drugačnim problemom. Ker je bilo od vsega začetka jasno, da bo predsednik Nixon ponovno kandidat za predsedniško mesto, je odpadlo kakršnokoli manevriranje z delegati ali celo s strankinim programom. Kljub temu je bilo potrebno stopiti pred javnost na način, ki bi najbolj učinkovito upravičil sedanjo popularnost stranke, če že ne samega predsednika. Dokazati je bilo treba, da se tudi Republikanska stranka "pomlajuje", da daje polno možnost soodločanja brez ozira na starost, raso, spol ali narodnost.

Rezultat je bila konvencija, ki je gledalcem na televizijskem ekranu pokazala klasično ameriško "sredico", ljudi, ki so se z vso resnostjo oprijeli dela na zborovanju ter z dostojanstvom, prezirno - in tu in tam ogor-

čenjem - zavrnilli poulične demonstrante, ki so brez uspeha skušali preprečiti strankino zborovanje. Vse skupaj pa se je odigravalo točno po določenem skriptu, ki je bil pripravljen do poslednje malenkosti in je celo predvideval gesla, ki naj bi jih najeti manifestanti in otroci delegatov vzklikali ob določenih trenutkih. Zborovanje se je zaključilo s potrditvijo obeh kandidatov - predsednika Nixona in podpredsednika Agnewa, in edina senzacija je morda bila v tiskovni konferenci, ki jo je imel Agnew, na kateri je napovedal, da ne bo več nastopal v vlogi "gromovnika" Republikanske stranke, temveč se bo omejeval v svojih govorih na vprašanja in ne na osebnosti. Ta transformacija pa je seveda že sestavni del kampanje, ki jo bo Agnew skoraj gotovo pričel takoj po novembrskih volitvah (če bo ponovno izvoljen) in ki naj bi tudi njega slednjič pripeljala v Belo hišo kot - predsednika. Toda to je že pogled naprej.

Poseben poudarek je dalo letošnje republikansko zborovanje številnim narodnostnim skupinam. Vsaj kar se tiče evropskih, povojnih doseljencev, je osnovno dejstvo v tem, da je njihova politična filozofija v popolnem skladu z republikansko politično filozofijo, da pa so kljub temu vse do zadnjih let svoje glasove oddajali kandidatom Demokratske stranke, zlasti še za lokalne funkcije. Po podrobnejši analizi volitev leta 1960, ko je - če je - Kennedy porazil Nixona z nekaj več kot sto tisoč glasovi, so Republikanci od njihovi voditelji spoznali, da je bil poraz njihovega kandidata povsem nepotreben ter da bi mu zmago lahko prineslo samo nekaj večje zanimanje za narodnostne skupine v ameriških velemestih. V Philadelphiji in New Yorku, dveh mestih, ki sta po svojem značaju tipični za "etnična" ameriška velemesta, je bila Kennedyjeva večina tako malenkostna, da bi jo bilo mogoče odpraviti z najmanjšim naporom. Zmaga v Philadelphiji in New Yorku pa bi pomenila zmago v državah Pensilvaniji in New Yorku in - zmago v tekmi za Belo hišo.

Prizadevanja Republikanske stranke za naklonjenost narodnostnih skupin je precej zavrla ponesrečena kampanja senatorja Goldwatra leta 1964. Ne toliko zaradi njegovega zunanje-političnega stališča, ali celo stališča v vprašanju vietnamske vojne, temveč, ker mu je od vsega početka nenaklonjeni tisk obesil na vrat oznako človeka, ki je proti "socialnemu zavarovanju" in vse do današnjega dne se Goldwater te oznake ni še do kraja otrešel, čeprav gre v resnici le za izmaličeno izjavo, ki jo je dal v enem od svojih govorov pred samim zborovanjem Republikanske stranke.

Leta 1968 so pa ta prizadevanja Republikanske stranke že pokazala svoje sadove. Glasovi narodnostnih volilcev so uspešno nevtralizirali delavske glasove v večjih mestih in omogočili republikanskemu podeželju, da je odločilo tekmo v korist republikanskega kandidata.

Zdi se, da je letošnji položaj precej podoben onemu pred štirimi leti. Razlika je v tem, da so republikanska prizadevanja dobila organiziran izraz v posebnem

Pododboru za narodnosti pri centralnem odboru Republikanske stranke in v dejstvu, da je temu pododboru uspelo organizirati okrog petdeset tisoč prostovoljcev iz vrst narodnostnih skupin. In če so se ta prizadevanja v prejšnjih letih čutila predvsem na lokalni ravni, so bila zdaj prenešana na najvišje politične forume in vesti o političnem udejstvovanju "etnikov" niso več omejene na posebne "kotičke" v lokalnem časopisju, temveč so na široko obravnavane tudi v NEW YORK TIMESU in WASHINGTON POSTU.

Seveda je k vsemu temu uspehu Republikancev med narodnostnimi skupinami pripomogel tudi senator McGovern s svojim programom in še bolj - s svojimi sodelavci. Vsa tista prirojena "konservativnost" narodnostnih skupin je slednjič udarila na dan, vzpodbujena z radikalnostjo McGovernovih idej in zagovornikov, ki so - verjetno prvič v zgodovini Amerike - dali letošnji kampanji nedvomni pečat ideološkega spopada.

III.

Tako stoji Republikanska stranka s svojim kandidatom na čelu na vrhu svojega vpliva in popularnosti. Predsednik Nixon bo po vsej priliki ponovno izvoljen z veliko večino, dasiravno ne s tolikšno, kakršno mu danes pripisuje Gallupov zavod. Večina volilcev se je tudi, tako vsaj kaže, že odločila in se ne mení za take stranske incidente kot je vprašanje nepooblaščenih letalskih napadov na Severni Vietnam, ki jih je v začetku leta na svojo roko odredil eden od generalov v Vietnamu. Tudi se volilci ne zanimajo preveč za tragikomično epizodo ljudi, ki so bili zasačeni, ko so v glavnem uradu Demokratske stranke nameščali prisluškovalne aparate. Še manj se zanimajo za namigovanja, da so veletrgovci z žitom bili vnaprej obveščeni o žitni kupčiji s Sovjetsko zvezo in so hitro pokupili zalogo po starih cenah. Vse te stvari pa seveda skuša Demokratska stranka izrabi v svojo korist in McGovern jih ponavlja ob vsaki priliki.

Če bo torej predsednik Nixon izvoljen z znatno večino, bo dobil s tem ne le potrdilo, da ameriška večina odobrava njegovo dosedanjo politiko temveč tudi mandat, da do kraja izpelje svoje zunanje politične načrte. Bilo bi napačno misliti, da je popularnost ali odobravanje Nixonove politike samo zunanji izraz nasprotovanja McGovernovim idejam. Tak negativizem brez dvoma obstaja, ni pa osnova Nixonove današnje moči.

Priložnost torej, ki se odpira pred Nixonom je v tem, da svojim drznim in domiselnim zunanjepolitičnim podvigom doda mandat ameriških volilcev in s tem - prvič po drugi svetovni vojni - v resnici vrne Ameriki njeno prvenstvo v svetovnem dogajanju. Doba konfrontacije naj se konča, doba, v kateri je ameriška zunanja politika samo reagirala na poteze nasprotnega tabora - in prične naj se obdobje pogajanj, obdobje, katerega značilnost pa bo - ameriška iniciativa.

Nixon ima močan čut za zgodovino in njegova razburkana politična kariera bi se ne mogla zaključiti na bolj "zgodovinski" način, kot da bi Ameriki in svetu,

s svojo drugo službeno dobo prinesel "generacijo miru". Ta njegova druga službena doba, če mu bo pripadla, se bo tudi končala v dneh, ko bodo Združene države praznovale svojo 200-letnico. Človek z močnim "čutom" za zgodovino bi si komaj mogel zamisliti primernejši zaključek svoje politične kariere.

IV.

SedANJI položaj predsednika Nixona in možnost njegove ponovne izvolitve pa vsebuje tudi določeno nevarnost. Ameriški volilci, zlasti volilci Demokratske stranke, še niso pozabili, da je predsednik Johnson po svoji odločilni zmagi nad Goldwatrom pozabil na svoj "mirovni" program in na obljubo, da ameriških fantov ne bo pošiljal na azijska bojišča. Nevarnost je torej v tem, da stopi v ino zmagoslavja v glavo zmagovalcem in jim zamegli pogled in razsodnost. Nekateri opazovalci Nixonovega političnega vzpona v zadnjih dvajsetih letih se vprašujejo, če ne bo po teh skrbno preračunanih letih političnega nastopanja, z enim očesom vselej na prihodnjih volitvah, "udaril na dan" "stari" Nixon, "tricky Dicky", kot so ga nekoč s takim veseljem imenovali. Z drugimi besedami: v nekaterih krogih obstaja bojazen, da bo Nixon vsako svojo "odločilno" zmago izrabil in skušal vsiliti tiste svoje ideje, ki se jim je v zadnjih letih morda samo na videz "odpovedal". To bojazen naj bi še povečavalo dvoje dejstev: prvo, da je Nixon več ali manj na koncu svoje politične kariere, ker po ustavi leta 1976 ne more več kandidirati, kar pomeni, da se mu ne bo treba več ozirati na popularnost svoje politike, in drugo; zaradi ekstremnega programa Georgea McGoverna, obstaja resna nevarnost, da bo Nixonov "plaz" zasul tudi demokratske kandidate za senat in poslansko zbornico. Z večino v Kongresu pa bodo Nixonove "skušnjave" še večje.

Vsi ti argumenti seveda niso brez vsake podlage. Ljudje so vselej podlegali skušnjavam in politične obljube niso nikdar imele slovesa posebne stanovitnosti. Ciniki so prepričani, da ne bodo razočarani, domača in tuja levica pa si celo želi, da bi Nixon zapadel skušnjavam in tako zaostрил "razredno borbo".

Toda Nixon ima "močan čut za zgodovino". In od človeka s takim čutom bi komaj mogli pričakovati, da bi v neki nepremišljeni objestnosti zapravlil sadove dvajsetletnega prizadevanja in dokazal, da v resnici ni imel nobenega - čuta za zgodovino.

● /Zaključek članka o zagrebških sodbah - s strani 8/

ZagreBški sodniki so udarniki. Garajo kot črne živine. 18. septembra se je pričel proces proti prvi skupini voditeljev Maticе Hrvatske ki so jih aretirali 11. januarja. Od enajstih zaprtih sta najprej prišla na vrsto dr. Franjo Tudjman ki ga zdaj imenujejo zgodovinarja je pa general JLA v pokoju in je bil član upravnega odbora Maticе, in Ante Bruno Busić novinar HRVATSKEGA TJEDNIKA ki ga je izdajala Matica. Tretji obtoženi, Dragutin Šćukanec, se jima je pridružil pozneje v zaporu, ker ni bil na spisku v januarski raciji. Vsi trije so obtoženi, da so storili kaznivo dejanje delovanja proti ljudstvu, vohunstvu in sovražne propagande proti Jugoslaviji. Kolikor sem mogel zaslediti, jugoslovanski časopisi ne poročajo o procesu.

(ds)

KULTURA IN OMIKA

VPLIV TUJINE

Podatek, da od šeststo tisoč Jugoslovancev, kolikor jih je po ocenah zdaj zaposlenih v tujini, polovica odpa-
de na mlade ljudi do devetindvajset let, mora zares zaskr-
beti Zvezo mladine Jugoslavije. Ne toliko zaradi številke
kolikor zaradi škodljivega vpliva, ki so mu izpostavljeni
v tujini. Razne religiozne, politične organizacije, proti-
socialistične narave ter dvomljive privatne institucije ze-
lo izkoriščajo našo ekonomsko emigracijo za uresničevanje
svojih političnih, verskih in finančnih ciljev. Tako na
primer pod firmo organiziranja kulturno - prosvetnega
življenja Jugoslovancev v Avstriji deluje 40 študentov teo-
logije in osem poklicnih uslužbencev, piše POLITIKA.

POUK SLOVENŠČINE

Ministri za prosveto in kulturo zahodnonemških
pokrajinskih vlad so ugotovili, da je Slovenija izmed
vseh jugoslovanskih republik pokazala največjo zavzetost
za to, da otroci delavcev obiskujejo šolo, se učijo nem-
ščino, pri tem pa posveča veliko pozornost tudi učenju
slovenskega jezika in tistih predmetov, ki so posebnega
pomena v domovini (marksizem? samoupravljanje? bor-
ba proti zahodnonemški buržoaziji in kapitalizmu?).
Slovenija ima sorazmerno tudi največ svojih učiteljev v
ZR Nemčiji.

Letos so na območju ljubljanske armadne oblasti
znova imeli tečaj slovenščine za oficirje in podoficirje
drugih jugoslovanskih narodnosti. Udeležba je bila pros-
tovoljna, a pouk je obiskoval velik del komandnega zbo-
ra. Program je predvidel 80 - 100 ur pouka, ki je tedensko
trajal po štiri ure. Na koncu je vsak kandidat opravil po-
seben izpit in dobil spričevalo delavske univerze "Boris
Kidrič" v Ljubljani. Učbenik, "Knjiga za učenje slovenšči-
ne", so v obliki skript izdali lanskega septembra, a napi-
sali so ga Ema Andoljšek, Ludvik Javšenak in Tomo Koro-
šec "za pripadnike jugoslovanskih narodnosti in drugih
narodov, ki se žele naučiti (slovenskega) jezika". Upajo,
da bo učbenik prej ali slej izšel tudi tiskan.

Kako zastoj je osnovno šolanje doma nazorno pri-
kazuje analiza zavoda za šolstvo Slovenije, ki med dru-
gim ugotavlja, da stane družino osemletno šolanje enega
otroka okrog 9.000 novih odn. en milijon starih dinarjev.
Stroški se razlikujejo v skladu z okoljem: najvišji so v
mestih, nato v industrijskem okolju in na kmetih. Razli-
kujejo se tudi z ozirom na razred. Najdražji je peti razred
nato osmi in četrti. Samo cena zvezkov je letos poskoči-
la za 48 - 53 odstotkov.

Položaj učnega osebja na ljubljanski univerzi ni
posebno rožnat. Od 427 asistentov na vseh desetih fakulte-
tah je samo 65 doktorjev znanosti in 62 magistrstov, kar se
seveda pozna pri kvaliteti pouka. Poleg tega je četrtnina
vseh asistentov starejših od 40 let - kar pomeni, da so v

dobi, ko bi morali biti na višku svoje znanstvene in uni-
verzitetne kariere. Samo dva odstotka docentov in en
odstotek predavateljev je pod 30 let starosti. Med njimi
ni nobenega rednega ali izrednega profesorja. Po drugi
strani pa je kar 31 odstotkov rednih in izrednih profesor-
jev, ki so stari nad 60 let. Eden od vzrokov za ta polo-
žaj je dolžina univerzitetnega študija (povprečno 6.7
let.), drugi pa je v togih predpisih za izvolitev in
pridobitev doktorata. V zadnjem času odhaja tudi veli-
ko raziskovalcev iz inštitutov in tovarn v ZDA in Zahod-
no Nemčijo. Predsednik Srbske akademije znanosti in
umetnosti prof. Božidar Savič je zadel žebelj na glavpo
ko je v intervjuju za Borbo med drugim izjavil, da je
eden izmed razlogov za te odhode pomanjkanje družbene
konceptije za razvoj znanstveno - raziskovalnega dela.
Akademija ni nikoli govorila o tem, držala se je ob stra-
ni in se delala gluho. "Politični delavci pa so sprejemali
ad hoc rešitve. En dan je bila ena smer, drugi dan dru-
ga... Tisti, ki bi morali iti z odgovornih položajev, so
navadno nameščenci in drugi uslužbenci, politični ljudje.
Borili se bodo z vsemi silami, da ostanejo".

MAKEDONŠČINA:

130 jezikoslovcev iz 23 držav je prisostvovalo
mednarodnemu seminarju o makedonski književnosti,
knjižnem jeziku in kulturi v Skopju in Ohridu v drugi
polovici avgusta. Iz ZDA jih je prišlo deset in iz Zahod-
ne Nemčije 16. Nekaj jih je bilo tudi iz Nizozemske,
in Francije. Ostali so bili iz evropskih komunističnih
dežel.

EROTIČNI PROBLEMI

Slovenske revije še vedno povzročajo probleme.
Pred kratkim so se sestali vsi člani tiskovnega sveta pri
republiški konferenci Socialistične zveze delovnega
ljudstva Slovenije, da bi razpravljali o vsebinskih vpra-
šanjih zadnje številke revije PROBLEMI. Odborniki ne bi
bili zvesti politični tradiciji v Jugoslaviji, če ne bi iz-
dali takozvana "stališča" v katerih pravijo, med ostalim:
"... Zadnja, erotična številka PROBLEMOV z neresnostjo,
zavestno šokantnostjo pa tudi z idejno miselnimi premi-
sami v delu objavljenih prispevkov ni uravnana s splošno
veljavnimi težnjami naše družbe, načeli socialistične
vzgoje, naporu za čim uspešnejšo socialistično graditev -
in navsezadnje tudi ne z resnimi umetniškimi prizadeva-
nji. Namesto razbijanja tabujev, tradicionalizma in
konzervativnosti se v prizadetih sestavkih ponuja pisanje,
ki ga v običajni govorici imenujemo opolzko. Takšna
igra provokacij je družbeno razkrojevalna. Od običajne
plaže utegne postati še bolj škodljiva, če so vanjo vplete-
ni elementi posrednega ali neposrednega, hotenega ali
nehotenega navajanja na razne deformacije (mamila),
ki načenjajo ali razkrajajo ne samo moralno, temveč tudi
fizično zdravje mladih. Vsekakor pomeni ta igra neod-
govorno trošenje družbenih sredstev, ki ga ni mogoče
opravičiti..."

DR. MILAN GROŠELJ, upokojeni redni profesor ljubljanske
filozofske fakultete in dopisni član Akademije, je dočakal
70-letnico. SPECTATOR

KARDELJ V MOSTARJU

V Mostarju je na zborovanju ob 30-letnici hercegovske proleterke brigade 16. sept. govoril Edvard Kardelj, ki je med drugim svaril pred "sovražniki naše družbe", neglede na to, v imenu kakšne ideologije nastopajo. "A vendar so pri nas ljudje, ki vztrajno kot noj skrivajo glavo v pesek in neprestano ponavljajo, da je baje vsako opozarjanje na tovrstne nevarnosti nepotrebno zastraševanje, kateremu namen je omejiti našo demokracijo... Res je, da je Jugoslavija znotraj trdna in da ima močan mednarodni položaj. Toda to ni prišlo samo od sebe," kajti "ne smemo pozabiti, da je bil poglaviti dejavnik tega predvsem nepretirano prizadevanje najnaprednejših sil naše dežele z ZK in tovarišem Titom na čelu..."

Zato se je ZKJ "morala v zadnjem času odločno spopasti s poskusi, da bi se v naši deželi povampirili agresivni in govinistični nacionalizem ter nekatere druge oblike antisocialistične in antisamoupravne ideologije in politike."

Kardelj je priznal "pomembno napredno vlogo" ideologije boja za nacionalno individualnost v zgodovini, kakor tudi ideje svobodnjaštva in celo ideologije liberalizma. "Napredno izročilo teh ideologij še zmeraj živi v zavesti ljudi. Ravno zaradi tega je še tem lažje v današnjem času zlorabiti eno in drugo ideologijo kot ščit in lažno fasado za napad na socialistično revolucijo, na demokratične odnose med našimi narodi in njihovo enotnost, predvsem pa na politiko ZKJ, na socializem in samoupravljanje." Med vzroki, zaradi katerih so se okrepili poskusi takih napadov je Kardelj navedel težave, probleme in slabosti, ki jih v nobeni družbi ni mogoče odpraviti enkrat za vselej. Da bi komunisti lahko zmagovali te in druge težave, se morajo bojevati proti poskusom, da bi kdo te težave izrabljajal za napade na socializem in samoupravljanje. "Prav v tistih trenutkih, ko so problemi najtežavnejši..., mora biti občutek demokratične odgovornosti najmočnejši in skupno prizadevanje... kar najbolj odločno." Poleg jasne idejne in politične platforme je treba utrjevati tudi program akcije. Kdor sklepov noče izvajati, "ne more biti na odgovornem mestu v družbi" in se mora še posebej "zavedati, da mu ne bomo dovolili spodkopavati revolucionarnih prizadevanj naših delovnih ljudi. To še zlasti velja za člane zveze komunistov."

Če ZK ne bi bila kos svoji nalogi kot vodilna idejna in politična sila v družbi, "še bodo za to vlogo potegovale druge sile," je rekel Kardelj. "Pa vendar je pri nas še pogosto slišati tudi pojmovanja, naj se zveza komunistov ne vmešava v zadeve drugih družbenih, državnih in samoupravnih organov ter organizacij. To pa je že nekaj povsem drugega kot opuščanje metod ukazovanja pri delu ZK, Resda ZK ni treba opravljati dela namesto drugih in prevzeti odgovornosti drugih..., še zlasti pa sprejemati odločitve namesto njih, a ZK tudi ne more biti nekaka pasivna opazovalka vsega, kar se dogaja v naši praksi, ali da bi zgolj navajala splošne kritike, ne da bi sama dajala pobude in sprožala akcije za urejanje problemov. Neretko pa tudi zelo odgovorni komunisti raje oportunistič-

no obračajo hrbet prizadevanjem, da bi uredili take probleme in se skrivajo za posplošenimi kritikami vsega mogočega, namesto da bi se lotili ustvarjalne akcije... Treba je kritizirati, a treba je tudi ustvarjati, iskati rešitve, prevzemati odgovornost."

Kardelj je govoril o gospodarskem položaju in omenil grozno pekovskih podjetij, da ne bodo pekli kruha, če jim ne dovolijo zvišanja cen. "Tak način je pri nas nesprejemljiv in zgovorno osvetljujejo dejstvo, da je družbena odgovornost vodilnih ljudi v naših gospodarskih organizacijah pogosto izredno zanemarjena kvaliteta." Kardelj je dejal, da se noče spuščati v gospodarske probleme, ampak le postaviti vprašanje, ali ZK lahko ostane ob strani in sprejema samo resolucije, "ali pa mora zavzeti jasna in konkretna stališča tudi do takšnih problemov in ravnanj... oziroma ali mora aktivirati in mobilizirati naše delovne ljudi za boj proti takšnim pojavom in podvreči kritiki nosilce takšnih ravnanj in reakcij. Mislim, da ZK ne bi oparavljala svoje bistvene družbene vloge, če ne bi tega storila" je rekel Kardelj v Mostarju.

TITO NAPOVEDUJE ČIŠČENJE

Tito je 4. sept. obiskal Reko in se pogovarjal z voditelji v ladjedelnici "3. maj". Rekel je, da so na Hrvaškem glavne reči že premagali, "še zmeraj pa smo daleč od tega, da bi bilo na Hrvaškem vse tako, kot bi moralo biti. Na Hrvaškem je še veliko težav. Toda glavno težišče je treba postaviti na razredni položaj. Tukaj ni najvažnejši nacionalizem, temveč boj proti socializmu." Zato mora delavski razred čimprej priti do vsega, kar vsebujejo ustavna dopolnila. Tito je potem udaril po tehnokraciji, kjer "imamo veliko težav" zaradi nje prihaja do stavk. "Povedati želim še nekaj o ravnanju zveze komunistov. Nisem zadovoljen." ZK mora biti "poglavitno gibalno socializma, ki bo preprečilo vse poskuse odklonov z naše poti graditve socializma... So ljudje, ki nimajo v zvezi komunistov kaj iskati, ki so nam velikokrat v napoto. Bilo bi bolje, ko bi sami odšli iz njenih vrst. Če nočejo sami, jih bomo morali mi izločiti. Zvezi komunistov je treba čim več novih članov iz vrst mladine, zlasti delavske."

Tito se je povrnil k vprašanju nacionalizma, ki "je najbolj nevarno, če ga takrat, ko sicer udarjamo po njem, ne krstimo za tisto, kar je. Nacionalizem je razredni sovražnik, sovražnik socializma, ne diši mu tisto, kar imamo danes, ne diši mu ta naša socialistična ureditve. Če bomo tako spregovorili, bo delavcem pri priči jasno, za kaj gre." Nacionalisti niti v Zagrebu niso imeli podpore delavcev. "Pač pa je bilo drugače z delom inteligence. Tam najbolj delujejo tudi razne vohunske organizacije." Z malomeščanstvom je drugače. "Malomeščan je sentimentalni, ob vsaki stvari se razjoče. Če vidi, da so koga aretirali ali da je treba komu soditi, ker je kriv, se takoj razjoče nad njegovo usodo. Mi pa si prizadevamo za nadaljnji razvoj socialistične družbe in s tistimi, ki se temu upirajo, ne moremo ravnati drugače. Sami veste, kako so delali v nekaterih drugih državah. Padale so glave, imeli so prisilno delo in vse mogoče. Mi ne bomo tako ravnali. Toda če bo kdo trmast v sovražnem rovarjenju, vam povem, da ga bomo morali tako ali drugače osamiti. Kje ga lahko osamimo, veste.

Drugače ni mogoče."

Da bi uspešno reševali ta vprašanja, je rekel Tito, "moramo imeti močno zvezo komunistov in v njej ustvarjati takšne komunistične ljudi, kakršni morajo biti. Pri nas je vsebina besede komunist precej zbledela. Že pred leti se je začelo govoriti, da vloga komunistov ni več tako važna, da niso tako potrebni, da lahko vržemo puško v koruzo, da so vsi ljudje dovolj zavedni, ker imamo zdaj demokracijo itd. In kaj se nam je zgodilo? Močno se je povečalo število tistih, ki so si našli torišče za odpor zoper pravilni razvoj naše družbe in družbenih odnosov." Celo med komunisti so zelo bogati ljudje, ki premorejo celo milijardo starih dinarjev. "Toliko ni mogoče zaslužiti. To je odtujevanje dela drugih." Proti takim je treba učimkovito nastopati in jim odvzeti tisto, kar ni njihovo. Razni prekupčevalci in trgovci goljufajo skupnost in delajo sramoto. Nadzorstvo je potrebno tudi nad zunanjetrgovinskimi posli. "To je nov razlog, da v boju proti vsem tem hibam vrste ZK prečistimo. To ni nikakršna diktatura, čeprav sodim, da moramo diktaturo proletariata imeti tudi danes. Nekdo mora nadzorovati, . . . Torej moramo predvsem postaviti na noge zvezo komunistov. ZK mora biti enotna," je poudaril Tito v govoru na Reki. Zaključil je z mislijo, da je Jugoslavija trdna in da ne bi bil nič dosegel, če bi se z njegovim odhodom vse podrla.

VMEŠAVANJE V VSE

Naslednjega dne, 5. sept., je imel Tito štiriurni pogovor s člani aktiva mestne konference ZK Zagreba. Urednikom VJESNIKA je vzelo štiri dni, predno so Titove besede pripravili za tisk, objavili so jih 9. sept. Tito je spet poudaril: "Če ZK ne bo bolj dejavna, ne bomo premagali težav, ki so pred nami in o katerih ste tukaj govorili. . . Prednost dajem konsolidaciji ZK, tako da bo ZK tisto, kar mora biti v naši družbi, se pravi idejna usmerjevalka našega družbenega razvoja." Njene sklepe je treba uresničevati. "Koliko je samo naprimer dobrih sklepov 9. kongresa, ki še niso bili uresničeni." Po prvi konferenci ZKJ se je razredni sovražnik čutil dovolj močnega, "da si je upal priti s podzemlja in odkrito napasti socializem, komunizem, zvezo komunistov. Na to smo bili premalo pripravljeni. Najhuje je, da pri nas v vrhu ni bila enotnosti."

Tito je dejal, da se sovražnik ne okorišča samo z nacionalizmom in "zato ni treba stalno naskakovati samo v eno smer," ampak je treba dognati njegovo razredno bistvo. "Prva naša naloga je, da očistimo naše vrste. Ni dovolj samo govoriti. Čas je, da odločneje preidemo k delu, pa čeprav se bo kdo pritoževal." Bili so časi, ko ljudje še slišati niso hoteli o demokratičnem centralizmu, ki je potreben. "Govorilo se je, da se vračamo nazaj, da je to stalinizem. Zakaj smo pa potem mi tu? Mi smo odgovorni za vse naše družbeno gibanje. Mi smo šli v revolucijo in znano je, kaj smo z njo hoteli doseči. Naš namen sta bila bratstvo in enotnost med našimi narodi in socialistična ureditev."

"Sovražniki zunaj države zaženejo vik in krik," je rekel Tito, "kakor hitro koga pritisnemo, vendar se ne smemo ozirati na to. Kakor sem rekel, moramo v ZK napraviti red. Tu smo lahko ostrí, najbolj neizprosni. Tu

nam nima pravice nihče ugovarjati ali se vmešavati." Boriti se je treba proti bogatenju. Doseči je treba, da bi v Zagrebu, Beogradu in drugih središčih "bolj preveval socialistični duh". Tudi v srednjih šolah nam je potrebna marksistična izobrazba. Zveza komunistov je "splošna jugoslovanska stvar. . . Sicer ste pa sami videli, kaj se je že dogajalo in do česa bi lahko privedla tendenca, da naj bi se komunisti razdelili po republikah. Mislili so in govorili, da se predsedstvo ZKJ nima kaj vmešavati v zadeve republik. To je povsem nemogoče in nesprejemljivo." Vzroki za taka mnenja segajo do 6. kongresa. "Nekateri so mislili, da bi morala ZK samo idejno usmerjati, da pa nima pravice, da bi se v karkoli vmešavala. Mi pa se moramo vmešavati v vse, razen v tisto, česar ne poznamo in česar nismo dolžni poznati." Pri tehničnih in podobnih zadevah ne moremo soliti pameti. Ob koncu je Tito dejal, da Jugoslavija pomeni nekaj samo, če drži skupaj. "V državi, kjer je milijon komunistov - ni pa niti nujno, da jih je toliko, lahko jih je tudi pol milijona, samo da so pravi komunisti - ne more priti do nobenih sprememb," je rekel Tito.

SPOMENIK NA KOZARI

Pri Mrakovici na Kozari so 10. sept. odkrili spomenik, na katerem so vklesana imena 9000 padlih v kozarski bitki pred 30 leti. Tito je ob tej priložnosti govoril na zboru več kot 100, 000 ljudi v Prijedoru o "kozarski epopeji" in o vseh vprašanjih, ki ga tarejo zadnje čase. O nacionalizmu je dejal, da moramo izkoreniniti "iz našega okolja to gnilobno srč," kajti za nacionalističnimi parolami se skriva razredni sovražnik. "Vendar se tedaj, ko govorimo o nacionalizmu, ne bi smeli dati enostransko zapeljati in ne bi smeli venomer iskati nekakšnih čarovnic." Nacionalnih pravic ni nihče tako dobro rešil kot v Jugoslaviji. Za zdrav razvoj so najbolj odgovorni komunisti, ki jih je zdaj milijon in "zato ne moremo dovoliti, da bi bili med nami tudi tisti, ki vnašajo nezdrave elemente, nezdrave pojave. Takšnih ljudi ne moremo še naprej trpeti v vrstah ZK." Nekateri onemogočajo hitrejši razvoj. "Nekoč so me vprašali! No, povej, kdo je to, pokaži ga! No, prišel je čas, tovariši, ko moramo povedati, kdo so ti posamezniki, zlasti tisti na vodilnih položajih, ki zavirajo in omogočajo razrednemu sovražniku, da poganja korenine v našem okolju. . . To je potrebno zato, da ljudstvo ve, da jih onemogoči, da jih ignorira in izloči iz svojega okolja," je rekel Tito, imenoval pa ni nikogar, čeprav se je po njegovih besedah razredni sovražnik samo potuhnil.

"Zdaj morajo komunisti vedeti, kje je njihovo mesto, in očistiti moramo vrste Zveze komunistov," je rekel Tito. "Danes postavljam tukaj za poglavitno dolžnost ZK, da iz svojih vrst preženemo vse oportuniste. No, če je komu pošel revolucionarni duh, naj, prosim, gre, ne potrebujemo ga. . . Zato je čiščenje naših vrst prva in poglavitna naloga komunistov. . ." Tito je opozoril, da bratstvo in enotnost jamčita obstoj Jugoslavije. "Vsak zunanji diverzant, ki ga je pravzaprav poslal nekdo drug, tisti, ki ima veliko denarja in plačuje takšne ljudi - tako je pred kratkim bilo v Bosni - je dobil in bo dobil pravi odgovor ljudstva. Tako jih bo naposled minilo, da bi vtikali nos v naše zadeve." Zunaj prerokujejo, da bo Jugoslavija razpadla,

ker se niso ničesar naučili iz zgodovine. "Pri nas ni tako, da bi bilo vse odvisno od enega človeka. Velikansko število ljudi, pa tudi vse ljudstvo ve, kaj bo treba storiti, če se poslovim jaz ali kdo drug. Ljudstvo ostane."

Tito je rekel, da je treba čimprej storiti tisto, kar so obljubili. "Kdor se nam bo pri tem upiral, mora biti odstranjen." Treba se je bojevati proti nacionalizmu. Delavski razred bi zmrvil vse nasprotnike. V Nemčiji imajo težave, ker tolerirajo teroriste; na Švedskem so ubili veleposlanika; v Avstraliji se urijo teroristi. "Prav dobro vem, kdo vse to plačuje, vendar tega nočem tukaj povedati, ker mi je neprijetno." Zveza borcev je "trden steber naše socialistične skupnosti" in njen "mobiliziran odred". Razumeti je treba "nekatero nove stvari, ki jih mladina prinaša v življenje družbe", toda mladina ne sme iti po napačni poti. "So razredni sovražniki, so posamezni profesorji, ki hodijo v razne evropske države in v Ameriko, predavajo in dobivajo dolarje in potem prinašajo v našo deželo kapitalističnega duha" ter "napajajo našo mladino z antikomunističnim, antisocialističnim, antisamoupravnim strupom". Mladino je treba vzgajati v marksističnem duhu in v šole vrniti marksizem.

Tito je govoril o doseženih uspehih, predlagal sklad solidarnosti, s katerim bi izboljšali položaj najslabše plačanih delavcev, napadel bogatenje in monopolni položaj trgovine. Potem se je lotil zunanje politike, kjer Jugoslavija stoji v vrstah neuvršenih in ima velikanski ugled. Obodil je nasilje v svetu in poudaril pomen vseljudske obrambe. "Vsemu svetu lahko povemo, naj si nihče ne brusi zob na naš račun, ker se mu ne bo dobro godilo," je rekel Tito v Prijedoru.

MEDALJA ZA ZLOČIN

Jugoslovani, ki imajo televizijske aparate in tisti, ki berejo časopise, so vneto in napeto spremljali olimpijado v Muenchnu konec avgusta in v začetku septembra. Tekmovalci se sicer niso posebno odrezali, medalje v telovadbi ni bilo več, ker Cerar več ne nastopa. Košarkarji in igralci waterpola so se obrisali za pričakovane medalje. Zlate medalje so dosegli rokometasi in boksar Mate Parlov.

"Sredi zubljev olimpijskega ognja miru," kot je pisalo DELO v uvodniku 6. septembra, pa "so zaprsketal strelji, znanilci smrti". Napad palestinskih komandosov na izraelsko reprezentanco 5. septembra je ljudi presunil in ogorčil. DELO je vpraševalo "naše palestinske prijatelje", ali se ne zavedajo, "da se jim s tem atentatom na olimpijskih igrah v Muenchnu lahko zaleskeče na prsih mračna medalja za zločin". Izvršni odbor republiške konference Socialistične zveze Slovenije je 7. septembra "z ogorčenjem sprejel vest o napadu komandosov neke palestinske skupine v Muenchnu in obsodil akcijo teroristov" in hkrati sodil, "da s takšnimi ekstremnimi metodami terorističnih skupin palestinsko ljudstvo izgublja naklonjenost napredne svetovne javnosti, ki ga podpira v njegovem pravičnem boju za osnovne človeške pravice." Dušan Dolinar je istega dne komentiral v DELU: "Dozdevno revolucionarni terorizem se je tu spremenil v slepo pošastno spako, ki je toliko bolj grozljiva in nevarna, kolikor dlje traja in sega."

Uradna Jugoslavija je bila v zadregi zaradi Titove izredne naklonjenosti Arabcem. Vendar je zunanje ministristvo 7. septembra objavilo sporočilo, v katerem je rečeno, da je jugoslovanska javnost "z ogorčenjem in globokim obžalovanjem sprejela novico o terorističnem napadu," ki je bil "brezumen" in "naperjen proti koristim vse mednarodne skupnosti, v tem primeru pa še posebej proti resničnim koristim boja arabskega ljudstva in Palestine. Svetovna javnost je to teroristično akcijo soglasno obsodila." Toda "nedvomno bi bilo narobe, ko bi posledice tega tragičnega dejanja peščice skrajnežev moralo zdaj občutiti nedolžno palestinsko ljudstvo, katerega pravična stvar uživa simpatije vsega sveta."

Za povračilne izraelske bombne napade na palestinska taborišča v Siriji in Libanonu pa je jugoslovanski predstavnik v Varnostnem svetu OZN 11. septembra izjavil, da zanje "ni in ne more biti nobenega opravičila". Izvršni odbor republiške konference Socialistične zveze Slovenije je istega dne ugotovil, "da je teroristična akcija v Muenchnu povzročila zaostritev odnosov na Bližnjem vzhodu." Izraelski napadi "so nesprijemljiv odgovor", ki "ne more roditi zelenih sadov. Nasploh terorizem v mednarodni skupnosti ne sme biti metoda za reševanje mednarodnih problemov." V zadnjem stavku pa izvršni odbor "ostro obsoja ravnanje Izraela" kot "del imperialistične politike, ki hoče s silo doseči svoje cilje."

Tito je imel o vsej zadevi svoje mnenje, ki ga je v govoru v Prijedoru 10. septembra izrazil takole: "Videli ste, kaj se je zgodilo na olimpijadi v Muenchnu. Ubityh je 11 izraelskih športnikov, umrla sta tudi dva Nemca. Vendar nihče ne ve, kdo je to skuhal. Resnica zdaj že polagoma prihaja na dan. Videti je, da je bilo nekaterim veliko do tega - pa čeprav bi moralo umreti 50 ali 100 Izraelcev. Njim bi se to izplačalo. Zaradi tega so že lahko poslali letala v zrak in bombardirali otroke in ženske v Libanonu in Siriji. Veste, kako dela špijonaža, za kakšne peklenške zamisli gre."

"Jaz osebno in vse naše ljudstvo odločno nasprotujemo tistemu, kar so komandosi storili v Muenchnu. Ne vem, ali so bili zavestno ali nezavedno orožje. Vendar smo mi proti terorju na sploh. Poglejmo, razmislimo, kakšne oblike terorja obstajajo, kakšen je tisti teror, ko vsak dan mečejo tisoče in tisoče ton eksploziva, ko bombe razdirajo in ubijajo vse živo. Kdo je tega kriv? Ali je to teror? To je najbolj surov teror. Potemtakem je treba zdaj potegniti nauk is tistega, kar se je zgodilo v Muenchnu, potem pa je treba v OZN nekaj storiti, da se terorizem v svetovnih razsežnostih, v odnosih med državami in narodi ne bi več ponavljal," je rekel Tito v Prijedoru.

USTAŠKA UGRABITEV

V petek, 15. septembra, so trije mladi Hrvati, ki so živeli na Švedskem, ugrabili potniško letalo družbe SAS na poletu iz Göteborga v Stockholm in prisilili posadko, da so pristali v Malmöju. Ugrabitelji so bili oboroženi s pištolami in so grozili, da bodo letalo s 86 potniki in 4 člani posadke pognali v zrak z razstrelivom, če švedske oblasti ne izpuste 7 ustaških kaznjencev iz švedskih zaporov. Pogajanje so se vlekla od 5h popoldne do polnoči, ko ustaši v letalu podaljšajo rok do 2h zjutraj. Švedi so

pripeljali v Malmö sedem kaznjencev, med njimi Mira Barešića in Andjelka Brakovića, ki sta bila obsojena na dosmrtno ječo zaradi umora veleposlanika Rolovića in sta v avgustu za tri dni ušla iz zavora. Eden od sedmih, ki mu bo kazen kmalu potekla, se ni hotel priključiti tovarišem v letalu. Ostale so nato Švedi zamenjali za potnike v dveh skupinah, najprej 3 kaznjence za 30 talcev, in nato še tri. Ustaši so se objemali in poljubljali v letalu, ostalih potnikov pa niso hoteli izpustiti. Zahtevali so, da Švedi oskrbe letalo z gorivom in milijonom kron v gotovini. Po dolgem barantanju so malo po 8h v soboto zjutraj Švedi le prinesli torbo s pol milijona kron pred letalo. Iz letala so potem prišli ostali potniki, ki so v njem presedeli 16 ur. Zadnji je pobral torbo in jo odnesel v letalo, nakar se je tudi sam odpravil na prosto. Nato je letalo z 9 Hrvati in štirimi člani posadke odletelo v neznan. Malo pred poldnevom je pristalo na madridskem letališču. Potem se prično pogajanja s španskimi oblastmi. Končno se okoli treh popoldne ugrabitelji udajo, nakar Španci prepeljejo vso deveterico v Madrid, kjer še vedno sedijo v zaporu, medtem ko švedska vlada pritiska za izročitev in Španci premišljajo, kaj bi storili.

Namestnik zunanjega ministra Jakša Petrič je 16. septembra poklical švedskega veleposlanika in zahteval uradno poročilo o dogodkih in obvestilo o ukrepih, ki jih je sprejela švedska vlada, da bi morilca Rolovića in drugi teroristi spet prišli v roke pravice.

"Švedske oblasti po muenchenski tragediji očitno niso hotele in niso mogle igrati na dvomljive karte svojega lastnega prestiža," je pripomnil Bogdan Pogačnik v DELU 17. septembra, niti se spuščati v kakršnekoli še bolj nevarne reševalne podvige, ko je že bavarska policija pokazala popolnoma neuspešen diletantizem. Toda v bistvu to stvari ne spreminja. Še več: vse obvezuje k nadaljnji, poostreni borbi proti zločinu... Boriti se za svojo stvar in tvegati predvsem svoje življenje je eno, drugo pa je ubijati zahrbtno, ubijati po premisleku, izsiljevati predvsem s tveganjem drugih življenj."

TANJUG je komentiral, da "sta ugrabitev švedskega letala in lahek beg ustaških morilcev in teroristov iz Švedske zbudila zgražanje jugoslovanske javnosti. To dejanje je znova opozorilo na vso odgovornost švedskih oblasti, saj se je lahko ta podli zločin zgodil prav zaradi dobrohotnega in strpnega stališča do vseh ustaških in drugih terorističnih organizacij in njihovega zločinskega početja na Švedskem." Zaključil je, da jugoslovanska javnost in organi "pričakujejo, da jim nobena država ne bo dala zavetja, saj gre za neposredne morilce in storilce najpoglejših zločinov."

★

V SKOPJU se je na okrožnem sodišču 11. septembra začelo sojenje zoper 45-letnega trgovca Kostadina Dimovskega, 39-letnega novinarja Pande Efimova in 40-letnega uslužbenca v založniškem podjetju Djordja Hordeva, ki so bili obtoženi, da so lani oblikovali skupino za razbijanje bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov, za spremembo federativne ureditve in za odcepitev SR Makedonije od Jugoslavije. Zbirali so denarne prispevke in se poskušali povezati z emigrantskimi organizacijami. Pri Makedoncih so tako obtožbe redke.

Izza "hrvaških dogodkov" in posebno izza ustaškega vpada v Jugoslavijo in ugrabitve švedskega letala poslušamo lekcije o terorizmu s strani raznih Tepavcev, Ljubičićev, Planinčev in kajpak Tita, predvojnega in medvojnega terorista št. 1. Najbrže nam ni treba priključiti v spomin partizanskih pesmi Mateja Bora in drugih, kako bomo z bombami porušili svet in zgradili novega, da bi ugotovili vir nasilja in terorizma. Da cilj posvečuje sredstvo, ni naša ideja in praksa, ampak so nas o njej poučili komunisti od pariške Komune, preko Lenina, Stalina in Tita do nacistov, fašistov in ustašev, da o udbinih umorih v Zahodni Evropi niti ne govorimo. Kadarkoli naši komunistični veljaki odprejo usta o terorizmu kakih levičarskih ekstremistov tovariša Habaša ali Tupamarov, vedno dodajajo, da čeprav ga v načelu obsojajo, je treba zanj poiskati "vzrokov". Z drugimi besedami je terorizem opravičljiv, ako zanj obstojajo vzroki. A za komuniste je dovolj, da je v neki deželi na oblasti nekomunistični režim, pa že obstojajo "vzroki", ki baje opravičujejo teroristične akcije.

Lep primer te dvoličnosti so bila nedavna poročila v jugoslovanskem tisku in na radiu in televiziji, da je turški parlament devetič podaljšal izredno stanje v 11 pokrajinah, ker - kot je rekel turški predsednik vlade - "se Turčija nahaja na bližnjem vzhodu, ki je področje ideološke borbe, in ker se mednarodna komunistična zarota, katere cilj je zrušitev turške parlamentarne demokracije, še vedno nadaljuje". Jugoslovanska komunistična duša se je zgrozila nad dejstvom, da je bilo zaradi tega v Turčiji zaprtih, zasilanih in obsojenih izza lanskega poletja kakih dva ali tri tisoč ljudi. Ni pa se zgrozila nad tem, da so bili ti ljudje aktivno vmešani v gverilo in da je policija odkrila in zaplenila več kot 20.000 pušk in drugega orožja ter več milijonov nabojev. To menda ni terorizem mednarodne narave, a pojava 18 ustašev v Bosni in Hercegovini je mednarodni škandal!

Pri tem je zanimivo primerjati dvoličnost jugoslovanskih komunistov v pogledu tega, kaj predstavlja napad na državo. V turškem primeru gre menda za osvobodilno borbo proti notranji reakciji, za svobodo turškega ljudstva in proti povezanosti z NATOm. V primeru jugoslovanske politične emigracije pa gre za delovanje proti Jugoslaviji. Ne proti režimu, ampak enostavno proti državi, proti Jugoslaviji. To bi se seveda dalo trditi za ustaše, katerih cilj je nedvomno zrušitev Jugoslavije kot države ali skupnosti jugoslovanskih narodov, toda trditi da je delovanje opozicije proti komunističnemu režimu delovanje proti državi, proti Jugoslaviji, pomeni istovetiti režim z državo in državo z narodom ali narodi, pri čemer je režim nekaj permanentnega in samoodločba naroda odvisna od volje režima. Noben demokrat ne bo sprejel te nedemokratske teze ne na domačem ne na mednarodnem terenu. Zato bo bevskanje naših stalinistov o potrebi podvzemanja mer proti "antijugoslovanskemu" delovanju politične emigracije naletelo samo na formalno kimanje mednarodnih diplomatskih krogov. Borba za demokracijo je upravičena povsod, kjer te ni in kjer jo režim zatira.

IVAN STANIČ

Potujete v Rim — Italijo?

Ne pozabite na slovenska hotela!

HOTEL "BLED,"

00185 ROMA - Via S. Croce in Gerusalemme, 40 - Tel. 777.102

Oba hotela sta med seboj povezana z vrtnim prehodom. Nahajata se v središču mesta, obdana z zelenjem, lastnim vrtom in parkirnim prostorom. Razpolagata s 70 sobami in 130 posteljami. Vse sobe so opremljene s privatno kopalnico in telefonom. Dve tretjini osebja je slovenskega. V restavraciji s 100 sedeži je na voljo italijanska kuhinja. Ako potujete z avtomobilom, preidite z avtoceste na Tiburtino. Od železniške postaje imate do hotelov direktno zvezo z avtobusoma števil. 3 in 9.

Dobrodošli!

VINKO LEVSTIK - lastnik

HOTEL "DANIELA,"

00185 ROMA - Via L. Luzzatti, 31 - Tel. 750.587 - 771.051

KLIC TRIGLAVA

Uredništvo in uprava: 76 GRAEME ROAD ENFIELD MIDDX Tel. 01-363 5097

KLIC TRIGLAVA je politično neodvisen list, ki izhaja enkrat na mesec. Izdaja ga SLOVENSKA PRAVDA, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Njeno mnenje predstavljajo le članki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Urejuje Dušan Pleničar.

Enoletna naročnina:

Naročnina za letalsko dostavo je navedena v oklepajih.

Anglija:	1.80	Francija:	20.-	Nemčija:	16.-
Avstralija:	4.00 (7.00)	Italija:	2500.-	Švedska:	20.-
Avstrija:	70.-	Kanada:	5.00 (8.50)	U.S.A.:	5.00 (8.50)

Ostale evropske dežele: 1.5 funt sterlinga v odgovarjajoči valuti.

Južna Amerika: 1.5 funt sterlinga (3 funti) odn. odgovarjajoča valuta.

Poverjeniki:

Avstralija: Pavla Miladinović, 12 Oxford Road, Ingleburn, N.S.W.

Južna Amerika: Simon Rajer, 'Emona', Tucuman 1561 7.p.Dto.49, Buenos Aires

Sev. Amerika: Tine Kremžar, 11047 - 110 St., Edmonton, Alta., Kanada

Evropa: Naročnina plačljiva z mednarodno poštno nakaznico po navodilu uprave.

V Trstu je KT na prodaj v Chiosco Tranvie Opicina na Trgu Oberdan